

thema

De rol van de raad

Tijdschrift over de veranderende relatie tussen samenleving en overheid

2

- Loslaten, maar niet laten vallen
- Raadslid Jos Feller over zelfsturing en zelfregie in Venlo
- Pieter Winsemius: 'Verbinders zijn essentieel in netwerken'

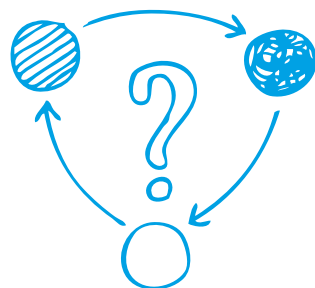
Jeroen van Urk,
Imrat Verhoeven en Petra Tiel
over de competenties van
'het nieuwe raadslid':

**'Communiceren
is ook luisteren'**

**Nieuwe uitdagingen
voor raadsleden
reiken verder dan
aanwezig zijn bij
de jaarlijkse
buurtbarbecue**

De rol van de raad

●●● De maatschappij verandert. Geïnspireerd en voortgestuwd door lokale initiatieven ontstaat er langzaam een 'doe-democratie'. De behoefte aan samenwerken in kleinschalige groepen neemt toe. Mensen zoeken verbanden waar ze zich beter en vrijer in kunnen bewegen. De decentralisaties versterken deze beweging. Zeggenschap over hun dorp of wijk, dat is wat mensen willen. Of beter, vaak hebben ze het heft al in eigen hand genomen.

Door deze ontwikkeling groeit de rol van de lokale politiek. Vooral in het sociale domein ontstaat de komende jaren een lokale overheid die als spelbepaler gaat fungeren. Tegelijkertijd kan ze in die rol alleen groeien als gemeente én gemeenteraad zich ontwikkelen tot netwerker. Een teamspeler die weet wat er speelt en optimaal gebruik leert maken van de eigen kracht van mensen en organisaties.

Die kracht zit in initiatieven, in sociaal ondernemerschap, in bureaus die iets voor elkaar willen betekenen, in zorgvernieuwers. Mensen doen dit niet omdat de gemeenteraad het van ze vraagt, maar omdat zij vinden dat het nuttig is. Dit stelt raadsleden voor nieuwe uitdagingen die verder reiken dan aanwezig zijn bij de jaarlijks buurtbarbecue.

Van gemeenteraadsleden – als volksvertegenwoordigers en als kaderstellers – wordt verwacht dat ze weten welke initiatieven er zijn om daar vervolgens ruimte voor te creëren. En om de gemeente deze waar nodig te laten faciliteren. In dit nummer van het 'Tijdschrift over de veranderende relatie tussen samenleving en overheid' leest u hoe u dat kunt doen. Laat u inspireren door de ervaringen van uw collega's.

Lees ook het blog
www.tijdvoorsamen.nl

Hier vindt u de digitale versie van het magazine over de Rol van de Raad en uitgebreide versies van referaten. Daarnaast is het mogelijk om te reageren op de artikelen.

In deze uitgave...

6 Loslaten, maar niet laten vallen

Raadsleden die aansluiting zoeken bij maatschappelijke initiatieven kunnen niet de gebaande paden bewandelen. Want zodra de overheid een initiatief naar zich toetrekt, is het geen maatschappelijk initiatief meer. Vaak is dat de dood in de pot. Het is tijd voor 'nieuwe vormen van faciliteren' door raadsleden. Welke dat zijn? Vier vormen worden uitgelicht.

16 Competenties van raadsleden

Raadsleden kunnen niet meer vanuit hun klassieke politieke programma zeggen: 'Dit gaan we doen.' Maar wat moet het nieuwe raadslid dan wél kunnen in een samenleving waarin burgers meer eigen initiatief nemen en andere eisen stellen aan de overheid? Een gesprek over het nieuwe raadslid met wetenschapper Imrat Verhoeven, raadsgriffier Jeroen van Urk en raadslid Petra Tiel.

22 Raadslid Jos Feller: zelfsturing en zelfregie in Venlo

In 2010 richtte de gemeenteraad van Venlo de raadswerkgroep 'Stad van Actieve Mensen' op. In een interview vertelt Jos Feller (D66), één van de drijvende krachten achter deze nieuwe manier van werken en communiceren, over de werkwijze en resultaten. 'Tot onze verbazing vonden er maar liefst 150 maatschappelijke initiatieven plaats. Dat zoveel mensen zich al inzetten voor hun buurt was voor ons een eye-opener.'

28 Plasterk en Oudbier over de rol van de raad

Minister Ronald Plasterk (BZK) en Arjan Oudbier (waarnemend voorzitter Vereniging van Griffiers) zien de rol van gemeenteraadsleden veranderen. Plasterk: 'Raadsleden worden meer debatleider en procesbegeleider. Het beschermen van de minder mondige burger is zo'n nieuwe procesrol.' Oudbier: 'Je moet nadenken of en welke initiatieven je als gemeente wil stimuleren, ondersteunen of faciliteren.'

28
'Raadsleden worden meer debatleider en procesbegeleider'

22

32 Over de grens

Hoe is de relatie tussen gemeenteraden en burgers in andere landen geregeld? Enkele internationale voorbeelden ter inspiratie.

36 Ervaringen van initiatiefnemers: Greenwish

Met als credo 'Ruimte voor duurzaam initiatief' startte Rinske van Noortwijk Greenwish. Deze organisatie helpt mensen met een maatschappelijk, duurzaam initiatief op weg. Dat is nodig, want zij ziet met eigen ogen hoe een overdosis aan controle bij overheid en semioverheid contraproductief werkt. Van Noortwijk roept raadsleden op het individu meer ruimte te geven.

52 Pieter Winsemius: 'Vertrouw op verbinders'

Volgens de oud-bewindsman en voormalig lid van de WRR vormen zich rond elk denkbaar thema netwerken met trekkers en verbinders. De trekkers staan vaak in de spotlight. Maar verbinders zijn veel minder zichtbaar. Terwijl zij essentieel zijn om netwerken succesvol te laten opereren. Ook omdat overheden vaak onvoldoende 'bereikbaar' zijn. In het verbeteren van het contact én het vertrouwen ziet Winsemius een cruciale rol weggelegd voor de raad.

Verder in dit magazine

- 12 *Infographic*
Literatuur top tien voor de doe-democratie
- 14 *Bellen met...* Jacques Wallage, voorzitter van de Raad voor het openbaar bestuur
- 26 *In beeld:* Legale graffiti in Elburg
- 30 *Bellen met...* Nico de Pijper, burgerlid in Strijen
- 42 De rol van de raad tegenover maatschappelijk initiatief
- 44 Formeel burgerinitiatief in Den Haag werkt
- 48 *Infographic* Open spending
- 50 Budgetmonitoring in de Amsterdamse Indische Buurt
- 58 *Column Marije van den Berg:*
Lokaal initiatief zoekt ruime trechter

Colofon

Het magazine 'Rol van de Raad' is een uitgave van een serie publicaties over de veranderende relatie tussen samenleving en overheid.

Uitgave: Dit magazine is een coproductie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Vereniging van Griffiers, 4 juni 2013

Samenstelling en redactie: Jaap Drooglever, Jornt van Zuylen, Angélique Boel, Charlotte Moolenaar (BZK), Frank van der Vorst (EMMA Communicatie)

Interviews en artikelen: Jaap Drooglever (BZK), Carolien Hovenier, Ton Baetens, Arnout Ponsioen, Erika de Jooode, Frank van der Vorst (EMMA Communicatie), Rinske van Noortwijk en Hans van Willigenburg

Eindredactie: Angélique Boel, Carolien Hovenier en Frank van der Vorst

Infographics: Marco Faasen

Fotografie: Sjoerd van der Hucht, BZK, Tim van Veen (VIPBus), gemeente Elburg, Haags Gemeente Archief en HTMfoto.net (burgerinitiatief herinrichting Groot Hertoginnelaan), Wim Kalis (budgetmonitoring Indische Buurt), WRR (Winsemius), Limerick City Council, Muriel Jansen (column)

Grafische vormgeving: Haagsblauw

Druk: Delta 3

Oplage: 2.000 exemplaren

Cover: (van links naar rechts) Jeroen van Urk, Petra Tiel en Imrat Verhoeven

Reacties op dit magazine zijn welkom. U kunt ze sturen naar jaap.drooglever@minbzk.nl

Schakel tussen droom en daad

Leve de man van de SRV! Hij kwam jarenlang aan de deur met zijn rijdende supermarkt, kende iedereen en stond altijd klaar voor een gezellig praatje met de buurtbewoners. Anno 2013 is er de VIPbus. Nostalgie in een moderne jas met als vertrekpunt de waarden van de SRV-man. De VIPbus rijdt rond in buurten en wijken en brengt ideeën, dromen, geschiedenis en cultuur tot leven. Die vormen het startpunt voor echte beweging en kanteling, zowel in de samenleving als in organisaties.

www.devipbus.nl
www.typischvip.nl

Methoden om te faciliteren

Loslaten, maar niet laten vallen

Overheidsparticipatie vraagt een andere opstelling van de overheid, ook van de politiek. Maatschappelijke initiatieven zijn niet van de overheid maar van de initiatiefnemer. Een raadslid dat aansluiting zoekt bij het maatschappelijk initiatief, kan daardoor niet de gebaande paden bewandelen. Want zodra de overheid een bepaald initiatief naar zich toetrekt door er veel energie en geld in te stoppen, is het geen maatschappelijk initiatief meer maar een zaak van de overheid. Vaak is dat de dood in de pot, waarbij initiatiefnemers aan de zijlijn komen te staan.

●●● In de praktijk zijn er daarom nieuwe vormen ontstaan van het faciliteren van maatschappelijke initiatieven. Erg belangrijk is dat er geen eenduidige kaders te geven zijn. Alle initiatieven zijn anders en faciliteren vraagt dat er goed gekeken wordt naar wat een initiatiefnemer nodig heeft. Het gaat om situationeel handelen.

In dit artikel laten we vier vormen zien van faciliteren door raadsleden:

- het in de schijnwerpers zetten;
- verbinden/netwerkontwikkeling;
- financieel;
- ruimte geven.

In de schijnwerpers

Faciliteren klinkt ingewikkeld, maar kan eenvoudig zijn. Het begint bij het serieus nemen van een initiatief, luisteren naar het verhaal. Het in de schijnwerpers zetten van een initiatief door een raadslid geeft het project een belangrijke impuls. Het werkt stimulerend voor de initiatiefnemer dat de kracht van zijn of haar initiatief wordt herkend. Deze aandacht kan ook erg helpen bij het over de streep >

De initiatievenmakelaar kan initiatiefnemers verder helpen en optreden als verbinder

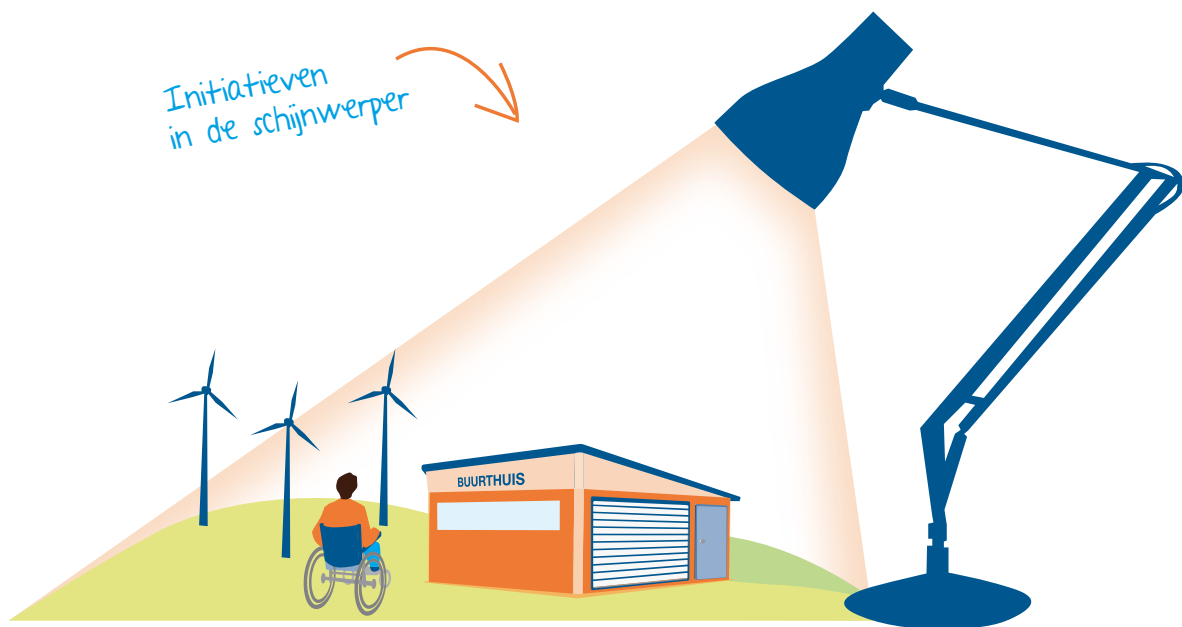
trekken van anderen, zoals een gemeentelijke dienst of een sponsor, om ook iets te betekenen voor een initiatief. Ook kan deze aandacht voor een succesvoorbeeld anderen weer stimuleren om zelf een initiatief te nemen. Als er één schaap over de dam is, volgen er meer.

Verbinden

De gemeente Zwolle heeft drie jaar geleden op initiatief van raadslid Nelleke Vedelaar een initiatieven-

makelaar gekregen. Dat is nu Marijke Sterkenburg. Zij ondersteunt initiatiefnemers bij het realiseren van hun ideeën, van conceptfase tot concreet project. De ondersteuning bestaat vooral uit het verbinden van ideeën, organisaties, initiatieven en personen. Daarmee wordt het draagvlak en dus de slagingskans groter: initiatieven die elkaar versterken. Vaak kan het ene initiatief het andere helpen. Zo heeft de sociale onderneming 'Vilt aan Zee' in Den Haag, die met arbeidsgehandicapten werkt

en graag met hen buiten is, een afspraak met de Tuinen van Mariahoeve. De één levert de 'handjes', de ander het 'groen'. Deze initiatieven moeten elkaar maar net tegenkomen en de ervaring leert dat dit niet vanzelf gaat. Een initiatievenmakelaar kan ook een rol spelen bij het vinden van de juiste ingangen bij de gemeente. Raadsleden kunnen bij het college aandringen om ook een initiatievenmakelaar aan te stellen. Daarnaast kunnen raadsleden zelf in de rol van initiatievenmakelaar stappen door te investeren in kennis over welke maatschappelijke initiatieven er zijn in de gemeente. Door te weten op welke plekken in de ambtelijke organisatie ingangen zijn, creëer je kennis die heel nuttig kan zijn om initiatiefnemers een stapje verder te helpen. Het optreden als 'makelaar' kan ook onderdeel zijn van de taken van de griffie.

Financieel

Het budgetrecht is een van de meest centrale rechten van de gemeenteraad. In deze tijd van bezuinigen is het logischer dan ooit dat ook gekeken wordt waar burgers zelf iets doen, zodat de overheid een stap terug kan doen. Financieel faciliteren is iets anders

De overheid moet leren loslaten, maar niet laten vallen

dan het inrichten van een subsidieloket. Want met subsidies draag je waarschijnlijk het grootste deel van de financiële lasten en daarmee trek je een initiatief teveel naar je toe. Vanuit de raad kun je financieel faciliteren door het college de ruimte te geven (of te laten maken) om binnen de budgetten initiatieven te ondersteunen op bepaalde velden. Je kunt het college ook de opdracht geven om aanbestedingen in bijvoorbeeld de zorg open te stellen voor sociaal ondernemers of kleine buurtinitiatieven. Voor het benutten van de eigen kracht van mensen >

Faciliteren klinkt ingewikkeld, maar kan eenvoudig zijn

zijn deze ondernemers en initiatieven erg belangrijk. In Enschede organiseert de gemeenteraad een ‘motiemarkt’. Doel is een match te maken tussen raadsleden en een idee, zodat de gemeenteraad het plan uiteindelijk behandelt. Als gevolg hiervan stelt de gemeente maatschappelijk vastgoed beschikbaar en helpt zo bij het oprichten van een kledingbank voor mensen die rond moeten komen van een sociaal minimum.

Raadsleden kunnen ook financieel faciliteren buiten de gemeentebegroting om. Er zijn diverse private fondsen met een ideëel doel. Bekende voorbeelden zijn het Oranjefonds, het Rabobank Stimuleringsfonds en Fonds 1818, maar ook lokaal is er van alles. Zo is er het Gasthuizenfonds gericht op senioren in de regio Zwolle, de Stichting Gemeenschapsfonds Schiedam en Stichting ‘Verre Bergen’ in Rotterdam. Ook is er het Idealenkompas van Greenwish (zie www.idealenkompas.nl), dat initiatiefnemers koppelt aan financiers. Raadsleden kunnen onderzoek doen naar welke fondsen er in hun regio allemaal beschikbaar zijn. Ze kunnen eens gaan praten met de mensen van een lokaal of regionaal fonds. Zo

komen raadsleden veel te weten over waar ze middelen voor beschikbaar willen stellen. Op die manier kunnen ze initiatieven doorverwijzen en eventueel ondersteunen bij een aanvraag. Eventueel kan de gemeente optreden als cofinancier. Een andere methode is het steunen van een crowdfundingtraject, door het aandacht te geven en daarbij gebruik te maken van het netwerk van het raadslid. Het is een traject waarbij vele kleine bijdragen samen iets groters mogelijk maken. Crowdfunding kan bijvoorbeeld via online platforms, zoals www.getitdone.org en www.qjusti.com en www.symbid.nl. Raadsleden kunnen daarbij hun naam op een hele directe en zichtbare manier gebruiken.

Ruimte geven

De laatste vorm van faciliteren is tegelijk ook de moeilijkste. Namelijk: niets doen. Door als overheid te stoppen met een taak, neem je iets weg en dat doet vaak pijn. Maar je geeft ook de ruimte waaruit veel initiatieven kunnen opbloeien. De overheid moet ‘leren loslaten’ maar niet ‘laten vallen’ door het niet meer zelf te doen maar initiatieven wel te leren faciliteren. Ruimte geven kan ook door het

Haagse Markt

wegnemen van belemmeringen. De overheid is niet zelden een vijand van maatschappelijk initiatief, bijvoorbeeld doordat er vergunningen in het spel zijn zoals bestemmingsplannen of andere gemeentelijke regelgeving. In een gemeente in de Noordoostpolder is er getouwtrek geweest tussen buurtbewoners die een bankje hadden neergezet voor hun huis op gemeenteground. De hele buurt dronk daar al vijftien jaar koffie en maakte een praatje met elkaar. Door nieuw handhavingsbeleid wilde de gemeente het bankje weg hebben. De oplossing van de gemeente was het wegnemen van een stukje buurtgroen even verderop om daar een gemeentelijk bankje neer te zetten. Tot onvrede van de bewoners die hun buurtgroen kwijt waren en eigenlijk ook hun bankje. De gemeente heeft in deze zaak gewonnen, maar of de maatschappij er ook bij gewonnen heeft? Niets doen blijkt soms heel moeilijk te zijn. ●

**Faciliteren
betekent:
goed kijken
naar wat een
initiatiefnemer
nodig heeft**

Literatuur top tien voor de doe-democratie anno maart 2013

1

Burgerkracht, de toekomst van de sociale sector in Nederland

Invloedrijk essay. Geeft een duidelijk beeld van de mechanismen die tot nu toe hebben voorkomen dat eigenaarschap bij betrokkenen is gelegd.

Nico de Boer en Jos van der Lans, Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, Den Haag (2010)

2

Zelfsturende vitale gemeenschappen, ervaringen van de proeftuin Zelfsturing

Wat is er mogelijk in een plattelandsgemeente als een totaal gekantelde opvatting over de rol van gemeente en gemeenschappen stelselmatig wordt toegepast?

Jan Custers en Geert Schmitz, Eburon, Delft (2012)

3

Burgers maken hun buurt

Beschrijft de wisselwerking tussen maatschappelijke initiatieven en overheidsinterventies. Een handreiking voor professionals om passend te reageren op maatschappelijk initiatief.

Bas Denters, Evelien Tonkens, Imrat Verhoeven, Judith Bakker, Platform31, Den Haag (2013)

4

De energieke samenleving. Op zoek naar sturingsfilosofie voor een schonere economie

Dit rapport beschrijft de hoge verwachtingen van het effect van maatschappelijke initiatieven en sociaal ondernemerschap op de transitie naar een duurzame economie.

Maarten Hajer, Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag (2011)

5

Tien tips voor slimme sturing en tien kansen voor de energieke ambtenaar

Twee handzame boekjes met tips, methodieken en voorbeelden voor een eigentijdse rol van overheid en ambtenaren in reactie op een mondige en actieve samenleving.

Caroline van Leenders, Nieuw Akademia (2009 en 2012)

5 Essays: Toekomst van de stad

Verschillende relevante en inspirerende essays, onder meer van Justus Uitermark. Er gaat meer mis dan dat er slaagt. Hij voorziet grote problemen met het gelijkheidsbeginsel.

Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, Rli, Den Haag (2012)

7 De pragmatiek van burgerparticipatie

Dit goed leesbare proefschrift laat zien dat ook in achterstandswijken, waar de auteur als participierend observator woonde, onder bepaalde condities pareltjes van zelforganisatie ontstaan.

Maurice Specht, proefschrift, VU, Amsterdam (2012)

8 Koopman als dominee, sociaal ondernemerschap in het publieke domein

Een van de weinige studies over het verschijnsel sociaal ondernemerschap. Dit kan voor de duurzaamheid van maatschappelijk initiatief en zelforganisaties wel eens de sleutel zijn.

Martin Schulz, Martijn van der Steen, Mark Van Twist, Boom Lemma, Utrecht (2012)

9 Vertrouwen in burgers

Door zijn vele voorbeelden een indrukwekkend, maar vrij eenzijdig rapport over de veelsoortigheid en kansen van maatschappelijk initiatief en over het tekortschieten van de overheid om hiervoor voldoende ruimte te scheppen.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid rapport nr. 88, University Press (2012)

10 Burgerschap in de doe-democratie

Hierin worden de verschillende typen actieve burgers gecategoriseerd.

Ted van de Wijdeven en Frank Hendriks e.a., Nicis Institute, Den Haag (2010)

Deze lijst is opgesteld door Jan Schrijver, beleidsspecialist op het terrein van actief burgerschap bij BZK, Directie Burgerschap en Informatiebeleid, en gastdocent bij de Universiteit van Amsterdam. Hij noemt zich 'verkenner van governance'. Het is een - uiteraard subjectieve - keuze uit een toenemende vloed aan literatuur over dit onderwerp.

Jacques Wallage,
voorzitter van de Raad voor het
openbaar bestuur

‘Minder vergaderen, meer de samenleving in’

‘Lege tribunes bij gemeenteraadsvergaderingen zijn de pijnlijke illustratie van de maatschappelijke marginalisering van de rol van raadsleden. Ze moeten hun blik naar buiten richten, het gemeentehuis uit en de samenleving in!’

Op welke wijze bent u betrokken bij de rol van de gemeenteraad?

‘Momenteel vooral als voorzitter van de Raad voor het openbaar bestuur. Daarnaast volg ik een initiatief als de “Gemeenteraad van de Toekomst”

met veel belangstelling. Het is één van de kenniswerkplaatsen die de verbinding tussen bestuur en burger onderzoekt. Vanuit mijn eigen ervaring met innovatie en dynamiek, die zich vooral lokaal manifesteert, draag ik graag bij aan nieuwe initiatieven. En ik laat me inspireren en verrassen door anderen.’

Wat doen raadsleden verkeerd?

'Het is fictie te denken dat burgers raadsleden een mandaat geven om vier jaar lang beslissingen te nemen. Burgers zijn nog steeds geïnteresseerd in politiek, maar vertrouwen politici steeds minder. Ze willen zichzelf vertegenwoordigen. Raadsleden zijn vooral gewend om te zeggen wat zij vinden. Hun retoriek begint

Welke rol moet je als raadslid dan wel spelen?

'Je bent geen goede volksvertegenwoordiger door simpelweg je programma op te lepelen of louter op basis van je eigen ideeën het college te controleren. Je vertegenwoordigt het volk pas als je in de gemeenschap maatschappelijke vraagstukken blootlegt en op basis van onderzoek nagaat wat de toegevoegde waarde van de overheid

zijn. Het is in zekere zin een omkering van de route.'

U heeft vast een mening over de houding en vaardigheden die dat van raadsleden vraagt?

'De grote uitdaging voor raadsleden is om "authentiek nieuwsgierig" te zijn. Dat betekent minder vergaderen met B&W en meer de samenleving in: onderzoeken, bijeenbrengen, zien en horen wat er leeft, wat burgers zelf oplossen en waar ze hulp bij nodig hebben. Het gaat om een attitude waarbij je de oplossing vooral niet naar je toe trekt. De gemeenteraadsvergadering is niets meer dan het podium voor besluitvorming van de publieke dienst. Het organiseren van betrokkenheid, het ruimte geven aan eigen initiatief, het opsporen van beperkingen en problemen, dat vindt buiten het gemeentehuis plaats.'

'De stad is zo complex. De gemeente is daarin slechts één van de spelers'

ook vaak met "Ik vind". Of ze zeggen: "Wij besturen de stad." Maar dat is een groot misverstand. Als politicus bestuur je niet de bedrijven, scholen en woningbouwcorporaties. Daar ga je niet over. De stad is zo complex. De gemeente is daarin slechts één van de spelers.'

kan zijn. Soms is die veel groter als je de verantwoordelijkheid legt bij hen om wie het gaat en hen helpt die verantwoordelijkheid te nemen. De omvang en vorm moeten afgeleid zijn van de problemen. Dat vraagt om een principiële scheiden van wat de invloed en rol van de overheid eigenlijk

www.tijdvoorsamen.nl
Audio: Jacques Wallage
vertelt wat raadsleden
moeten doen als ze de
doe-democratie serieus
willen nemen.

A photograph of three people standing in front of a multi-story brick building with many windows. On the left is a man with glasses and a dark coat. In the center is a woman with short brown hair wearing a bright red coat. On the right is a man with glasses, a patterned tie, and a dark coat. An orange circular graphic with white polka dots is overlaid on the left side of the image, containing text.

Jeroen van Urk:

**‘Wees eerder
volksverbinder
en volksverleider,
dan volks-
vertegenwoordiger’**

(Van links naar rechts)
Imrat Verhoeven, Petra Tiel
en Jeroen van Urk

Competenties van raadsleden

Wat heeft het nieuwe raadslid in huis?

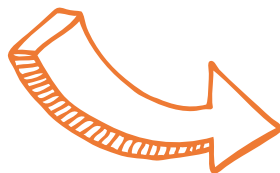
Raadsleden moeten van oudsher al goed kunnen communiceren, onderhandelen, initiatief nemen en overtuigen. In een samenleving waarin burgers meer eigen initiatief nemen en andere eisen stellen aan de overheid, krijgen deze vaardigheden een andere betekenis. Een gesprek over ‘het nieuwe raadslid’ met wetenschapper Imrat Verhoeven, raadsgriffier Jeroen van Urk en raadslid Petra Tiel.

Wat kenmerkt de relatie tussen gemeenten en burgers?

Imrat Verhoeven, docent bestuur en beleid, Universiteit van Amsterdam: ‘Uit een recent rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau blijkt dat Nederlanders in het algemeen meer eigen verantwoordelijkheid willen nemen, want dat geeft meer vrijheid. Maar als de overheid die eigen verantwoordelijkheid gaat invullen, haken mensen af. We hebben burgers gevraagd wat ze nodig hebben van de overheid voor hun burgerinitiatief. Dat is een beetje kennis, soms wat geld en ruimte om bij elkaar te komen. Kortom, slechts enkele hulpbronnen. Daarom pleit ik voor een bescheiden politiek die niet wil scoren met initiatieven van burgers. Toch gebeurt dat nog te vaak. Politici en ambtenaren stellen beleidsnotities en convenanten op, waarin die initiatieven keurig worden ingekaderd. Een recept voor mislukking.’

Wat moeten raadsleden doen?

Jeroen van Urk, bestuurslid Griffiersvereniging en initiatiefnemer van de Gemeenteraad van de Toekomst: ‘Raadsleden kunnen niet meer vanuit hun klassieke politieke programma zeggen: “Dit gaan we doen.” Daarmee zeg ik niet dat je het politieke programma opzij hoeft te schuiven, maar >

je moet het zien als beginpunt voor het gesprek in de samenleving. De inhoud van de programma's kenmerkt zich nu vaak door de vraag wat de partij wil bereiken vanuit bepaalde idealen. In plaats daarvan is het zinvoller in verkiezingsprogramma's aan te geven welke onderwerpen je belangrijk vindt en welke doelgroepen je daarbij wilt betrekken. Spreek dus niet meer namens of over burgers, maar mét hen. Wees eerder volksverbinder en volksverleider, dan volksvertegenwoordiger. Dat zeg ik ook na een kwart eeuw eigen ervaring in de gemeentepolitiek.'

Petra Tiel, raadslid stadsdeel Amsterdam Zuid en bestuurslid van de Vereniging van Raadsleden: 'Praten met burgers is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Raadsleden moeten rekening houden met hun partij, hun achterban en met het coalitieakkoord. Het is een uitdaging om zich ook nog eens buiten de raadzaal te begeven. Als je de stad in gaat en aanwezig bent bij openingen, vergaderingen en andere

evenementen, hoor je meer. Tegelijk tekent zich ook een dilemma af. Want hoe ga je als raadslid om met de wensen vanuit de samenleving in relatie tot de politieke verhoudingen in het gemeentehuis?'

Het college zit vaak niet te wachten op raadsleden die de samenleving willen veranderen?

Petra Tiel: 'Niet altijd. Raadsleden moeten dan ook assertief durven zijn. Ruimte nemen. En raadsleden moeten goed kunnen onderhandelen. Een competentie als onderhandelen omvat niet alleen de behartiging van partijbelangen in onderhandelingsituaties in het gemeentehuis, maar ook het onderhandelen met bewoners.'

Jeroen van Urk, raadsgriffier bij de gemeente Oude IJsselstreek in de Achterhoek: 'Bij ons is een herindelingsonderzoek gedaan. Onze gemeenteraad wil daarover nu eerst in gesprek met burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties.'

Imrat Verhoeven:

'Als raadslid moet je je voortdurend de vraag stellen: is deze groep representatief voor de samenleving?'

Valérie de Ridder,
projectleider VNG
Raadsledenprogramma

Besturen van veranderende gemeente

‘De komende raadsperiode staat in het teken van de decentralisaties in het sociaal domein: nieuwe taken die op gemeenten afkomen op het gebied van werk, zorg en jeugd. Dat betekent dat raadsleden niet rustig op de winkel kunnen passen. Ze gaan in een veranderende omgeving aan het werk en zijn aan zet om die verandering vorm te geven. Samen met het college en de ambtelijke organisatie, vaak met andere gemeenten, maar zeker ook met werkgevers, uitvoeringsinstellingen, professionals, maatschappelijke partijen en burgers. De eigen kracht van burgers is vertrekpunt bij deze decentralisaties. Gericht op meer taken en meer verantwoordelijkheid voor burgers. Daarmee krijgt de gemeente – en dus ook de gemeenteraad – een andere rol. Om deze decentralisaties in goede banen te leiden, is het zaak dat raadsleden zich verdiepen in vragen als:

- “Wat houden de nieuwe taken in?”
- “Wat vraagt dit van iedereen die hierbij betrokken is?”
- “Wat is onze visie en wat zijn onze ambities?”

Uiteindelijk zullen raadsleden een standpunt moeten bepalen over de koers van de “nieuwe gemeente”: niet alleen binnen de eigen fractie, maar als gehele raad. Ze besturen een gemeente in verandering, een gemeente die bouwt op de kracht van burgers.’

Petra Tiel:

**‘Een competentie als
“communiceren” betekent niet
alleen dat je een boodschap goed
kunt overbrengen, maar ook dat
je kunt luisteren’**

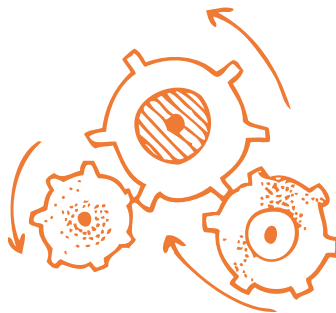

Raadslid.nu heeft in samenwerking met Bureau Berenschot een competentieprofiel voor raadsleden en fractievoorzitters opgesteld. Dit biedt concrete handvatten voor de selectie en ontwikkeling van (kandidaat-)raadsleden. Wat betekent het als je deze competenties vertaalt naar de doe-democratie?

Petra van Tiel: 'Een competentie als "communiceren" betekent niet alleen dat je een boodschap goed over het voetlicht weet te brengen, maar ook dat je kunt luisteren. Initiatief nemen betekent niet alleen proactief reageren door zaken in gang te zetten, maar ook dat raadsleden meer moeten samenwerken. Met de eigen en andere fracties, het college en vooral met bewoners.'

Hoe ver moet je gaan in competenties als omgevingsbewustzijn en empathie? Je kunt het niet iedereen naar de zin maken.

Imrat Verhoeven: 'Klopt, raadsleden moeten goed kijken wie ze vertegenwoordigen. En dat is best lastig. Vroeger organiseerden burgers zich in bekende maatschappelijke organisaties en actiegroepen. Dat is nu niet meer zo. We hebben nu steeds meer te

maken met individueel engagement. Mensen zien een probleem, formeren een groep, lossen het op en gaan weer uit elkaar. Dat betekent dat je als raadslid jezelf voortdurend de vraag moet stellen: is deze groep representatief voor de samenleving?'

Petra Tiel: 'En: hoe verhoudt zich dat tot de groep burgers die ik vanuit mijn partij vertegenwoordig? Voor raadsleden die vanuit hun partij minderheidsgroepen vertegenwoordigen, kan dat knap lastig zijn. Vanuit verschillende hoeken moet je dus een zorgvuldige afweging maken en op basis daarvan tot een afgewogen oordeel komen.'

Jeroen van Urk: 'Wat dat betreft hebben raadsleden van lokale partijen het makkelijker. Zij hebben niet te maken met een partijpolitieke ideologie, ze staan dicht bij de lokale samenleving. Ik durf te zeggen dat de raad in onze gemeente onder meer goed functioneert omdat de lokale partij goed is vertegenwoordigd.' ●

www.tijdvoorsamen.nl

Video: Wat is belangrijk voor nieuwe raadsleden?

Jeroen van Urk:

'Spreek niet meer namens of over burgers, maar mét hen'

Dave van Ooijen
senior projectleider, Platform31

Verbeeldingskracht

'De belangrijkste competenties waarover raadsleden moeten beschikken zijn verbeeldingskracht en het vermogen om zich in te leven in burgers. Verbeeldingskracht is ook van groot belang om te kunnen "zien" dat de samenleving langzaam aan het veranderen is.

Want we leven in een samenleving die door de revolutie in de informatietechnologie (internet, iPhone, iPad, Wikipedia) veel horizontaler, sneller en globaler is geworden. Net als internet en Wikipedia wordt de voortgang van de samenleving steeds minder bepaald door hiërarchische structuren en van bovenaf vastgestelde doelen.

Nieuwe raadsleden moeten vooral beseffen dat de vervaging van de strakke lijnen tussen overheid, markt en burger, ook en misschien wel vooral op lokaal niveau, leidt tot andere verhoudingen en relaties. Het mandaat dat nu met verkiezingen voor vier jaar wordt gegeven, is geen vanzelfsprekendheid meer. De raadzaal is niet meer vanzelfsprekend het centrum van de macht. Bestuurders hebben niet meer die vanzelfsprekende positie die ze vroeger hadden. En ambtenaren zijn niet meer de vanzelfsprekende beleidsvoorbereiders in het gemeentehuis.

Nieuwe technologieën hebben ervoor gezorgd dat netwerken, platforms en gemeenschappen - en niet de gemeente - belangrijker zijn geworden. Niet de gemeenteraad, maar de Wikiraad, de gemeenschapsraad van de toekomst, zal het orgaan zijn dat in stad en regio de lijnen zal gaan uitzetten. De toename van het aantal energiecoöperaties, zorgcoöperaties, wijk- en dorpsondernemingen, sociale ondernemingen: tal van publieke voorzieningen komen direct in handen van burgers.

Verder zullen raadsleden handen en voeten moeten geven aan een activerende verzorgingsstaat. Aan de ene kant actief burgerschap stimuleren, aan de andere kant garanties bieden voor hen die het nodig hebben. Een competentie die nieuwe raadsleden zeker moeten hebben is lef om weerstand te bieden tegen de druk om technocratisch te sturen. En ze moeten de door decentralisatie verdubbelde budgetten controleren.'

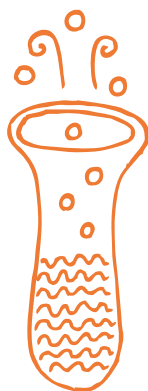

www.tijdvoorsamen.nl

Raadslid Jos Feller over zelfsturing en zelfregie in Venlo

‘Gemeente moet initiatieven van burgers faciliteren’

Het thema ‘Stad van Actieve Mensen’ staat sinds 2010 hoog op de strategische agenda van de Venlose gemeenteraad. Raadslid Jos Feller (D66) is één van de drijvende krachten achter deze nieuwe manier van werken en communiceren. Met zijn collega-raadsleden trok hij de stad in op zoek naar nieuwe vormen van burgerschap en gemeenschapszin.

●●● ‘Er was onbehagen over de verhouding tussen gemeente en burgers. We kregen regelmatig te horen: “De gemeente wil te veel zelf regelen. Als we iets leuks hebben bedacht, krijgen we nooit de juiste man of vrouw bij de gemeente te spreken.” De klassieke burgerparticipatie, waarbij burgers mee mogen doen aan initiatieven van de gemeente, functioneerde niet. Daarom richtten we in 2010 de raadswerkgroep ‘Stad van Actieve Mensen’ op. We organiseerden een bijeenkomst in het stadhuis voor burgers en maatschappelijke organisaties. Op tafels lagen kaarten van stadsdelen. We vroegen de deelnemers aan te geven welke initiatieven ze ondernemen op het gebied van leefbaarheid, wonen en zorg. Dat kon van alles zijn. Van het schoonhouden van een park en het verbeteren van de verkeerssituatie tot buurtpreventie en zorginitiatieven. Tot onze verbazing vonden er maar liefst 150 maatschappelijke initiatieven plaats. Dat zoveel mensen zich al inzetten voor hun buurt was voor ons een eye-opener.’

Communicerende gemeente

De bijeenkomst vormde de start van een intensieve verdieping in het thema zelfsturing en zelfregie. ➤

Jos Feller:

**‘We kregen
regelmatig te horen:
“De gemeente
wil te veel zelf
regelen”’**

Raadsleden trokken de wijken in. Wat beweegt mensen om met elkaar te werken aan leefbare gemeenschappen en zorg voor elkaar? En hebben ze daarbij hulp nodig van de gemeente? De raadsleden legden hun bevindingen vast in de kaderstellende notitie 'Burgers aan Zet'. Naast een verslag van de zoektocht in de stad, bevat de nota een leidraad om het pad van zelfsturing en zelfregie te vervolgen. Eén van de belangrijkste conclusies is dat overheid en maatschappelijke instellingen moeten veranderen. 'Niet meer zeggen wat er moet gebeuren, maar burgers de mogelijkheid geven zelf hun idealen te verwezenlijken op het gebied van wonen, zorg en leefbaarheid. Dat vereist een "kanteling" naar een communicerende en faciliterende gemeente.'

Smeerolie

Feller noemt een inspraakavond over een speeltuin als voorbeeld van hoe het er vroeger aan toe ging. 'Bewoners mochten een speeltuin inrichten. Ze wilden de spullen bestellen, waaronder een rode wipkip. Ambtenaren van Ruimtelijke Kwaliteit staken er een stokje voor. Die wipkip mocht niet rood zijn. Kijk, dáár worden burgers nou knettergek van. Dat doen we nu anders. Naar aanleiding van een van onze aanbevelingen krijgen de gemeentelijke wijkcoördinatoren meer bevoegdheden. Burgers kunnen bij hen terecht met initiatieven. De wijkcoördinator fungeert als smeerolie tussen bewoners en de soms nog wat stroeve gemeente. Daarnaast

Wat beweegt mensen om met elkaar te werken aan leefbare gemeenschappen en zorg voor elkaar? En hebben ze daarbij hulp nodig van de gemeente?

leren onze ambtenaren anders te werken. Ze moeten weten wat er speelt en daar tijdig op anticiperen. Toen de buurtvereniging in een van onze deelen een blokhut wilde renoveren, mocht dat niet omdat die niet meer paste in het nieuwe bestemmingsplan. De ambtenaar zei: "Jammer dat jullie niet eerder bij ons aanklopten, want dan hadden we dat plan nog kunnen wijzigen." In de nieuwe filosofie van de communicerende overheid nemen onze mensen die blokhut meteen mee in het bestemmingsplan omdat ze weten dat er een komt.'

Cocreatie

Feller is tevreden over de wijze waarop het college en de ambtelijke organisatie de vertaalslag van de kaderstellende notitie naar beleid en uitvoering hebben gemaakt. 'We zijn nu bezig met een nieuwe structuurvisie. Die wordt op basis van cocreatie geschreven. Onlangs nodigden we burgers uit om voor het eerst over die visie na te denken en mee te

Een van de Venlose gemeenschapshuizen die door vrijwilligers worden geëxploiteerd

schrijven met onze ambtenaren. Het beleid komt dus niet meer vanachter het bureau tot stand, maar wordt samen met burgers opgesteld. Vanaf de allereerste regel.'

Rondje initiatieven

Onlangs zijn Jos Feller en collega-raadslid Mieke van Rijn nog eens langs geweest bij de initiatiefnemers die ze een jaar geleden voor het eerst spraken. 'De grote projecten lopen prima, zoals enkele gemeenschapshuizen die nu door vrijwilligers worden geëxploiteerd. Bij kleinere initiatieven is het resultaat diffuser. Sommige projecten zijn gestopt, omdat degene die de kar trok ermee is opgehouden en niemand in de buurt die rol op zich wil nemen. Het is een gegeven dat we moeten accepteren bij zelfsturing. Daarnaast geven initiatiefnemers tot mijn genoegen aan dat ze meer ruimte krijgen van de gemeente en maatschappelijke instellingen om hun eigen zaken te regelen. We zijn op de goede weg.' ●

Referaat

Jan Custers (externe voorzitter SAM) en Yvon van Geel (griffie Venlo)

Van 'maken' naar 'mogelijk maken'

'De mondige, goed opgeleide, via internet verbonden netwerksamenleving neemt geen genoegen meer met de traditionele representatieve democratie en koerst aan op directe vormen van democratie en zelfsturing. Dat vraagt om een andere opstelling van de raad. De raad van nu is niet alleen controleur en kadersteller, maar ook gesprekspartner, netwerker en verbinder. Dat maakt het zinvol om als raadsleden zelf het directe contact met de inwoners van de stad aan te gaan. De gemeenteraad van Venlo wil niet alleen kaders stellen maar ook zelf issues ophalen uit de stad en op de agenda zetten. Daarbij past een andere, communicerende gemeenteraad die de stad in gaat en de dialoog opzoekt.

Voor een aantal raadsleden in Venlo was dat in 2010 de aanleiding om de motie "Stad van Actieve Mensen" (SAM) in te dienen. Deze motie werd unaniem aangenomen. De raadswerkgroep SAM kreeg de opdracht om kaders uit te werken voor zelfregie en zelfsturing in Venlo. Met het boekje "Burgers aan Zet" als eindresultaat.'

www.tijdvoorsamen.nl

www.tijdvoorsamen.nl

Audio: Jos Feller over de betekenis van de communicerende overheid.

Pdf: Kaderstellende notitie 'Burgers aan zet'.

Legale graffiti

Raadslid Freek van der Heide (*derde van rechts*) kijkt naar de ingebruikname van een graffitimuur bij de sportvelden in Elburg. Tijdens een scholierendebat in het kader van de verkiezingen op het Nuborgh College Lambert Franckens, waar Van der Heide werkt als docent, kwam het onderwerp graffiti ter sprake. Een aantal scholieren wilde graag hun hobby uitoefenen, maar er was geen plaats waar dat legaal kon. De aanwezige raadsleden attendeerden de leerlingen op de mogelijkheid een formeel burgerinitiatief in te dienen. In Elburg is dat mogelijk vanaf twaalf jaar. De scholieren verzamelden voldoende handtekeningen in de gemeente en dienden het initiatief in, hier en daar geholpen door hun docent/ raadslid Van der Heide. De raad keurde het verzoek goed en stelde geld ter beschikking, waarna de graffitimuur in overleg met de initiatiefnemers werd gerealiseerd.

Arjan Oudbier,
waarnemend voorzitter Vereniging
van Griffiers

‘Maak goede afwegingen’

Hoe staat het met gemeenten en de ‘doe-democratie’?

‘Steeds meer gemeenten geven ruimte voor initiatieven van burgers, maar het loopt nog geen storm en het kan ook effectiever. Er is dus werk aan de winkel. Tegelijkertijd moeten gemeenten goed afwegen welke initiatieven ze willen faciliteren.’

Wat bedoelt u daarmee?

‘In deze netwerksamenleving speelt zich niet meer alles af rondom het gemeentebestuur. Mensen zijn goed in staat zelf actie te ondernemen, al dan niet met hulp van sociale media. Niet alle burgers hebben de overheid daarbij nodig. Gemeenten moeten dat beseffen en nadenken of en welke initiatieven ze willen stimuleren, ondersteunen of faciliteren.’

Welke rol speelt de raad daarbij?

‘Burgerinitiatieven staan of vallen met goed management van verwachtingen. Politici moeten duidelijk zijn over de samenwerking en rolverdeling. Gaat het bijvoorbeeld over inspraak, coproductie of zelfbestuur? Het is ook goed om vanaf het begin

na te gaan of er ruimte is voor initiatieven. Niet alleen beleidsmatig, maar ook financieel. En tot slot is de democratische legitimatie belangrijk. Raadsleden moeten afwegen of de groep burgers die bij de gemeente aan de deur klopt, de gemeente ook voldoende representeert.’

En wat kan de griffier doen?

‘Als regisseur van politieke processen heeft een griffier een signalerende, attenderende en adviserende rol. De griffier communiceert de mogelijkheden voor burgers om initiatieven in de raad te agenderen. Hij kan het onderwerp ook in het presidium en in de driehoek burgemeester, gemeentesecretaris en raadsgriffier bespreken. Goede voorbereiding en uitvoering zijn ten slotte belangrijke aspecten om burgerinitiatieven mogelijk te maken. Daarnaast kan de griffier initiëren. Zo hebben we in Apeldoorn een politieke markt georganiseerd, waarbij burgers hun plannen kunnen bespreken in de raad.’ ●

‘Burgerinitiatieven
staan of vallen
met goed management
van verwachtingen’

www.tijdvoorsamen.nl

Audio: Arjan Oudbier over de
netwerksamenleving.

Ronald Plasterk,
minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

‘Raadsleden moeten verbonden zijn met de samenleving’

Wetenschap- en adviesraden stellen al jaren dat maatschappelijke ontwikkelingen aanleiding vormen om democratische vernieuwingen door te voeren. Dat er sprake is van een toename van burgerinitiatieven en van veranderende verhoudingen tussen overheid, mensen en bedrijfsleven. Ziet u dit ook?

‘De samenleving is aan het veranderen. De oplossingen voor problemen komen niet alleen van het stadhuis of van de Rijksoverheid. Burgers zijn mondiger en de samenleving bruist van maatschappelijke initiatieven. Burgers die zelf of samen met anderen ideeën hebben over wat er anders moet in hun buurt of gemeenschap en die dit zelf realiseren. De overheid moet hiervoor meer ruimte maken.

Daarnaast zijn de grenzen van de verzorgingsstaat bereikt. Dit vraagt meer van de eigen kracht van mensen.’

Op welke manier speelt de gemeenteraad een rol?

‘Raadsleden zijn een belangrijke factor in de gemeente. Maar hun positie is wel aan het veranderen. De gemeenteraad kan in deze netwerk-samenleving alleen relevant zijn als zij in verbinding blijft met de samenleving. Een mooi voorbeeld is de gemeenteraad van Venlo. De raad was de drijvende kracht achter de “Stad van Actieve Mensen”, waardoor een heel andere dynamiek tussen stad en gemeente tot stand kwam.’

‘Bij burgers ligt zo’n enorme oplossingskracht’

Wat kan een raadslid betekenen voor maatschappelijk initiatief?

‘Een raadslid kan een initiatief actief ondersteunen. Bijvoorbeeld door media-aandacht te organiseren, contacten te leggen en waar nodig steun vanuit de gemeente te bepleiten. Daarnaast zien we nieuwe politieke vragen en rollen relevant worden. In welke domeinen kiest de gemeente ervoor om de zaken zelf te regelen en welke onderwerpen laat zij voortaan helemaal aan de samenleving over? Raadsleden worden meer debatleider en procesbegeleider. Het beschermen van de minder mondige burger is zo’n nieuwe procesrol.’

Hebben raadsleden het niet te druk om zich ook te bemoeien met initiatieven van bewoners?

‘De hoofdtaak van het raadslid is om midden in de samenleving te staan en van daaruit vorm te geven aan de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. De gemeenteraad van bijvoorbeeld Enschede kent raadscommissies per wijk. In de vergaderingen van deze commissie kunnen burgers meepraten, gelijkwaardig naast de raadsleden. Initiatiefnemers zijn daarbij meer dan welkom. Bij burgers ligt zo’n enorme oplossingskracht. Wie daar niet open voor staat, mist veel van waarde.’ ●

Nico de Pijper,
burgerlid in de gemeente Strijen

‘Maatschappelijk middenveld helpt ons regionaal te denken’

Alle gemeenten willen het liefst een eigen voetbalveld, zwembad, bibliotheek en nieuwbouwwijk. In gebieden waar steeds minder mensen wonen, kan dat niet. Dan moeten regionale keuzes worden gemaakt waar en hoeveel huizen en voorzieningen er komen.

Als regionale en lokale belangen botsen, leidt dat tot discussies in de gemeenteraad. In de Hoeksche Waard helpt het maatschappelijk middenveld lokale politici van de vijf gemeenten regionaal te den-

ken. Dit tot groot genoegen van Nico de Pijper, burgerlid in Strijen.

Wat was de aanleiding voor de organisaties om contact op te nemen met de gemeente?

'Zorg- en welzijnsorganisaties, woningcorporaties en ondernemers werken regionaal. Als de krimp in de Hoeksche Waard niet goed wordt begeleid, heeft dat verstrekende consequenties voor hun werk. Zij kunnen dit niet alleen oplossen. Daarom klopten ze bij de gemeenteraad aan.'

Is de lokale politiek bereid keuzes te maken die het regionaal belang dienen, maar niet altijd goed zijn voor de gemeente?

'Iemand zei laatst tegen mij dat het denken en praten over regionale kwesties niet moeilijk is. Maar zodra je als wethouder daarover

initiatief van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Zij laten lokale politici zien hoe belangrijk het is regionaal te denken en daadwerkelijk keuzes te maken.'

Hoe passen burgerinitiatieven in dit verhaal?

'Er zijn initiatieven die heel goed passen in de regionale context. Denk aan zorgboerderijen en vrijwilligersvervoer. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat er nog meer maatschappelijke initiatieven van de grond kunnen komen.'

Wat is de rol van de raad hierin?

'Raden bestaan uit burgers. En raadsleden moeten vooral bij die burgers te rade gaan. Dat betekent dat we meer ons gezicht moeten laten zien. We moeten mensen vertellen hoe belangrijk hun initiatief is voor hun omgeving. Waardering is een belangrijke drijfveer om in actie te komen.'

'Raden bestaan uit burgers. En raadsleden moeten bij die burgers te rade gaan'

Hoe is de samenwerking praktisch vormgegeven?

'Gemeenten en maatschappelijk middenveld hebben een zogenoemd "Pact van mijn Hart" gesloten, waarin afspraken staan om de Hoeksche Waard leefbaar en vitaal te houden. We hebben een monitor ontwikkeld, waarin de demografische ontwikkelingen in de Hoeksche Waard zijn afgezet tegen gewenste woningen en voorzieningen.'

afspraken maakt met regionale partijen die nadelig kunnen zijn voor je eigen gemeente en de raad daarover inlicht, moet je rekening houden met een stevige discussie. Daarom ben ik blij met het

De kracht van lokaal maatschappelijk initiatief

Samen met regionale keuzes van de gemeente, is het maatschappelijk initiatief in krimpgebieden een drager om voorzieningen overeind te houden. Een mooi voorbeeld hiervan is het zwembad in Bernisse, op het naastgelegen eiland Voorne-Putten. De gemeente zag zich in 2007 genoodzaakt het zwembad te sluiten, omdat het financieel te zwaar op de begroting drukte. Bewoners vonden dat deze dreiging tot sluiting moest worden voorkomen en namen het beheer en exploitatie over van de gemeente.

Internationale voorbeelden: de raad en de burger

Hoe is de relatie tussen gemeenteraden en burgers in andere landen geregeld? Een kijkje over de grens. Ter inspiratie!

MySociety

Engeland, Australië en Nieuw-Zeeland zijn sterk in online netwerken. Vaak is dat om praktische redenen, omdat burgers vanwege de afstand niet zo makkelijk een raadsvergadering bij kunnen wonen. In Engeland is het e-democratiseringsproject MySociety populair. Deze website biedt onder meer online tools om het contact tussen raadsleden en burgers te verbeteren. Zo kunnen burgers hun raadsleden vragen stellen en informatie opvragen, volgen wat ze doen en petitie indienen. De Nieuw-Zeelandse stad **Christchurch** heeft een speciale website waarop burgers rechtstreeks commentaar kunnen leveren op voorstellen van de gemeenteraad. Daarnaast maken Angelsaksische raadsleden veelvuldig gebruik van social media. Ze informeren burgers niet alleen, maar reageren ook op vragen en voorstellen.

Ierland

Beleidscommissies
Citymanager
Limerick

USA

Citymanager
Dorps- en wijkraden
Austin

Brazilië

Burgerbegroting
Porto Alegre

Parish councils

Europese gemeenten worden steeds groter. Tegenover die bestuurlijke schaalvergroting ontstaan kleinschalige deelgemeenten, wijk- en dorpsraden. Meestal worden deze raden bestuurd door rechtstreeks gekozen volksvertegenwoordigers. Hun bevoegdheden variëren. Dorps- en wijkraden die uitblinken in functionele en democratische kracht zijn te vinden in **Engeland, Noorwegen, Griekenland en Roemenië**. In Engeland vormen de zogenoemde 'parish councils' de belangrijkste vorm van binnengemeentelijke decentralisatie. De 9.000 parish councils zijn meestal te vinden in niet-stedelijke gebieden. Het takenpakket is ruim. Deze lokale raden mogen alle taken uitvoeren die in het belang zijn van hun inwoners. Daarnaast is bij wet geregeld dat hogere bestuursniveaus verplicht zijn de parishes te horen over besluiten die hun gebied raken. De parish councils bestaan vaak uit een combinatie van gekozen volksvertegenwoordigers met een periodieke assemblee van alle kiesgerechtigde inwoners van de parish. Deze assemblee komt minstens een maal per jaar samen. Daarnaast kan een lid van de parish een referendum organiseren.

De internationale kijk van Enschede

'Accepteren we dat de gemeenteraden vooral raden van toezicht worden? Of zetten we een tegenbeweging in en betrekken we de burger bij ons werk om maatschappelijke issues op de politieke agenda te zetten?', vraagt Rolf Jongedijk (raadsgriffier Enschede). De Enschedese gemeenteraad kiest voor deze laatste optie en neemt daarbij regelmatig een kijkje over de grens. De burgerbegroting van **Berlijn Lichtenberg** stond bijvoorbeeld model voor de variant in Enschede. Jongedijk: 'Zo organiseert onze raad Motiemarkten waar bewoners hun moties aan raadsleden moeten "verkopen" om in te brengen in de raadsbehandeling van de begroting.' Ook onderzoekt de raad andere mogelijkheden, zoals beleidscomités, online netwerken en dorps- en wijkraden. 'De Engelse parishes zijn voor ons een belangrijke inspiratie bij de verdere ontwikkeling van onze vijf raadscommissies die per stadsdeel zijn ingesteld.'

Online

Op www.tijdvoorsamen.nl kunt u diverse publicaties downloaden:

- Nederland op weg naar de Burgerbegroting (Joop Hofman)
- Dualisering in West-Europees perspectief (Linze Schaap e.a.)
- Review of the Operation of Strategic Policy Committees (Institute of Public Administration)
- Onderzoek wijk- en dorpsraden in Europa (Bas Denters en Pieter-Jan Klok)

City Managers en commissies

Een andere manier om burgers meer bij het werk van de raad te betrekken, zijn de beleidscommissies zoals die in Ierland functioneren. De raad werkt daarin met burgers en maatschappelijke organisaties aan verschillende thema's, zoals vervoer, ruimtelijke ordening en milieuzaken. Zo bestaat de commissie volkshuisvesting uit raadsleden, directeuren van corporaties, makelaars en bewoners. Deze commissies adviseren de raad. Bijzonder is het fenomeen City Manager. In de Ierse stad **Limerick** – die geen wethouders kent – kiest de raad deze ambtelijke functionaris, die maximaal zeven jaar mag aanblijven. Hij voert het beleid van de raad uit en legt daarover rechtstreeks verantwoording af. Ook in de Amerikaanse miljoenenstad **Austin** is een City Manager verantwoordelijk voor de uitvoering van de raad. Die raad bestaat slechts uit negen leden. De districten en wijken spelen een belangrijker rol in het lokale bestuur. De leden van deze raden vertegenwoordigen geen politieke partijen, maar zijn vaak hoog opgeleide bewoners (ondernemers, advocaten) die zich voor de buurt inzetten.

Verder lezen

- E-democratiseringsproject My Society: www.mysociety.org
- Britten stellen vragen aan hun raadsleden: www.whatdotheyknow.com
- Nieuw-Zeelanders volgen wat hun raadsleden doen: www.theyworkforyou.co.nz
- Inwoners van Christchurch leveren commentaar op voorstellen van de raad: www1.ccc.govt.nz/haveyoursay

Rinske van Noortwijk:

**‘Stel alleen
vragen. Houd
meningen erbuiten’**

Overdosis controle bij overheid en semioverheid
werkt contraproductief

Greenwish: méér ruimte voor duurzaam betekent **méér ruimte voor individu**

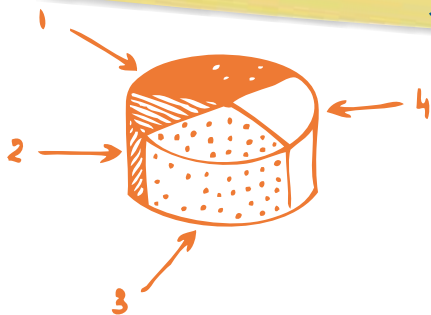
Je kunt lang praten over duurzame ontwikkeling, over het rendement en het stimuleren daarvan, maar één ding is volgens Greenwish-directeur Rinske van Noortwijk, los van beleid en cijfers, essentieel: een bepaalde omslag of 'klik' in je hoofd. 'Als je besluit te gaan doen wat jij, als persoon, belangrijk vindt, als je dát gaat doen waar je hart ligt, wat je overtuiging en bevrediging schenkt, dan ben je hoe dan ook bezig met zingeving en duurzaamheid

en is de hele samenleving uiteindelijk winnaar.'

Precies om deze reden wil Greenwish de mensen met deze 'klik', te midden van bestaande instituties, op weg helpen naar succes en erkenning. Op die route vervallen bijvoorbeeld gemeenteraden nog al te vaak in niet-functionele 'Pavlov-reacties', vindt Van Noortwijk, Wat kan en móet beter?

●●● Nederland gaat ten onder aan de eigen drang naar organisatie en controle. Dat is – dramatisch gesteld – de situatie zoals Rinske van Noortwijk, milieukundige, die in het jaar 2000 meende aan te treffen, toen ze hier terugkeerde na een buitenlands avontuur. 'Voor elk probleem, deelgebied of doelgroep bestond, fijnmaziger dan ooit, een aparte >

I-did slow fashion
 is een van de initiatieven
 die Greenwish ondersteunt.
 De kleding wordt
 gemaakt door mensen
 met een afstand tot
 de arbeidsmarkt vanwege
 leeftijd of culturele
 achtergrond.

organisatie, een aparte organisatiestructuur, aparte budgetten met aparte doelstellingen. Met andere woorden: er lag een soort “tapijt” aan organisaties over het land dat op papier overal voor zorgde en alles kon oplossen, maar in werkelijkheid verstikkend werkte.’ Hóe verstikkend, daar kwam Van Noortwijk al snel persoonlijk achter. ‘Ik leerde een man kennen die vervroegd met pensioen ging. Het was zijn diepste wens om zijn kennis en ervaring voortaan belangeloos in te zetten voor de samenleving. Hij begon vol goede moed, maar al snel kwam hij van een koude kermis thuis. Want bij welke maatschappelijke organisatie hij ook aanklopte: het zogenaamde “takenpakket” en de daaruit volgende “subtaken” lagen vast, hij mocht nog net kiezen aan welke “taak” hij het meest dacht bij te kunnen dragen en werd vervolgens op pad gestuurd. Naar hem luisteren? Meedenken? Of geïnteresseerd zijn in zijn kennis en ideeën? Niemand...’

Individu en duurzaamheid

In de daaropvolgende periode zag Van Noortwijk talloze aantoonbaar vruchtbare en duurzame ideeën en initiatieven niet of amper van de grond komen.

En startte ze samen met collega Ineke van Zanten met Greenwish (credo: ‘Ruimte voor duurzaam initiatief’), waarvan oud-bankier en deeltijd-hoogleraar Herman Wijffels en ex-politica Femke Halsema inmiddels in de Raad van Aanbeveling zitten. ‘Of het nu om het verbouwen van groente op het dak ging, het meenemen van kinderen de natuur in, het opnieuw betrekken van eenzame mensen bij de samenleving of het stimuleren van duurzamer mode, steeds bleven die initiatieven ergens steken.’ Voornaamste reden? Van Noortwijk: ‘Organisaties zijn in overgrote meerderheid niet meer gewend om naar het individu te kijken. Mensen worden beter opgeleid dan ooit, krijgen beter dan ooit toegang tot informatie, maar zodra je initiatief neemt en je met organisaties te maken krijgt, is hún structuur, hún agenda, leidend. En moeten je eigen ideeën en ervaringen – precies waar alle energie zit! – zich daaraan aanpassen. Pas nu, zoveel jaar later, zie je eindelijk die shift naar duurzaam denken plaatsvinden. Daar zitten we nu middenin.’

Duurzaamheid breder dan groen

Dan, lichtelijk cynisch: ‘Het maakt me niet eens

Rinske van Noortwijk:

‘Organisaties zijn niet meer gewend om naar het individu te kijken’

zoveel uit waarom die omslag nu wél ineens omarmd wordt en eerst niet. Al ziet bijna iedereen wel in dat de kredietcrisis en geldgebrek er een rol in spelen. Belangrijker is dát de shift er is!’ Waarom is het individu, als bouwsteen, volgens Van Noortwijk zo fundamenteel voor duurzaamheid? Je kunt toch ook zeggen dat bijvoorbeeld klimaatdoelstellingen bij uitstek een collectieve inspanning en ijzeren wetten vergen? ‘Het gaat bij ons om iets wat fundamenteeler is dan een “target”, hoe groen ook. De mensen die wij begeleiden, hebben vaak een verandermoment doorgemaakt. Ze zijn een naaste verloren, zijn hun baan kwijtgeraakt of hebben een bepaalde leeftijd bereikt. Daaruit volgt een intense behoefte aan zingeving, het goed benutten van je tijd, onderscheid maken. Uit die behoefte komt altijd iets duurzaam voort, is mijn ervaring na tien jaar. Iets wat is gericht

op de lange termijn en belangrijk is voor zowel de initiatiefnemer als de samenleving. Onze definitie van duurzaamheid is dus breder dan alleen groen, het is ook hoe je onderling met elkaar omgaat en met welke intenties je naar de omgeving kijkt.’

Succesfactor: luisteren

In haar werk heeft Van Noortwijk regelmatig met gemeenteraden te maken. Met wisselende ervaringen. ‘Idealiter kom je bij een gemeenteraadslid binnen met een wérkelijk open houding. Wat dat betekent? Dat er, één, goed naar je geluisterd wordt. En, twee, dat het raadslid in kwestie in staat is te denken vanuit de waarde van jouw persoon en jouw initiatief. Als hij of zij dat kan, blijkt het ook geen probleem om over partijen en politieke scheidslijnen heen contacten te leggen. Dan kan het snel gaan! Maar ik heb ook meegemaakt dat er andere agenda’s in het spel waren, dat een raadslid jouw thema of probleem probeert te claimen. En het wil uitspelen voor een politiek doel. Om zichzelf of een partij te profileren.’ Dan, fel: ‘Dat profileringsgeëmm moet de wereld uit! Het gaat toch niet om hen, de politici? Het gaat toch om de inhoud? Om het probleem dat je wilt oplossen?’

>

Rinske van Noortwijk:

‘Bestuurders moeten het lef hebben burgers meer ruimte te geven’

Andere politiek, andere houding

Van Noortwijk meent met eigen ogen te zien hoe ‘de Pavlov-reacties’ van raadsleden in de thans ontluikende ‘doe-democratie’ – waarin burgers steeds vaker de kennis en middelen hebben om zelf zaken te regelen – vooral obstakels beginnen te worden. ‘De relatie tussen een probleem in je buurt of achtertuin constateren en één keer in de vier jaar op een partij stemmen die het zegt voor jou te gaan oplossen, is veel te indirect. Te traag. Te ondoorzichtig.’ Hoewel de staatsinrichting niet in één nacht zal veranderen, heeft ze ook praktische wenken hoe politieke communicatie nú al beter kan: ‘In een overleg met de vaste Kamercommissie Duurzaamheid hebben we als Greenwish geprobeerd alle meningen buiten de deur te houden en tegen de leden gezegd: stel alleen vragen! Dat werkte al meteen een stuk sneller en transparanter.’ Aan het slot van het interview wil Van Noortwijk graag positief eindigen,

in de trant van: zo kan het ook. ‘In de Amerikaanse stad Boston is iets heel bijzonders gebeurd, wat niet bijzonder zou moeten zijn. Daar heeft het lokale bestuur een gedetailleerde kaart openbaar gemaakt over verkeersdoden en de gevaarlijkste kruispunten. Gevolg? Overal kwamen betrokken initiatieven van burgers tot stand om het verkeer in hun omgeving veiliger te maken. En ontstond op die manier telkens de beste en meest breed gedragen oplossing.’ Moraal? ‘Als bestuurders het lef hebben om problemen niet te claimen en burgers meer ruimte te geven om tot oplossingen te komen, krijg je niet alleen de beste resultaten, maar breng je ook nog langdurige samenwerking en herstel van onderling vertrouwen tot stand. Wat is duurzamer dan dat?’ ●

Audio: Rinske van Noortwijk over hoe raadsleden de doe-het-zelfdemocratie mogelijk kunnen maken.

Michiel van Willegen,
Raadslid Zwolle,
ChristenUnie

De juiste initiatieven oppikken

'De gemeente Zwolle verwacht vanuit het credo van de terugtrekkende overheid veel van burgerinitiatieven en in de stad zijn sympathieke initiatieven te herkennen. Als ik echter terugkijk op drie jaar raadswork, zie ik deze niet terugkomen in de raadzaal.

Vanuit mijn eigen ervaring zie ik dat ons autodeel-concept nu aansluiting krijgt bij een gemeentelijk infrastructuurprogramma. Ik heb hard gewerkt om hiervoor in de picture te komen. Mijn mede-autodelers hebben deze energie er niet ingestoken omdat gemeentelijke aandacht eigenlijk niet in hun belang is.

Dit leert me dat er een wereld van verschil is tussen de taal en de schaal van burgerinitiatieven en gemeentelijk beleid. Een burgerinitiatief komt nu pas bij de gemeentelijke organisatie onder de aandacht wanneer er publiciteit, geld of toestemming voor nodig is. En vervolgens worden burgerinitiatieven pas relevant voor de gemeenteraad als ze een middel zijn om gemeentelijke doelstellingen te behalen.

Om de juiste initiatieven op te pikken, moet de gemeenteambtenaar de ogen en oren goed openzetten, met name via de lokale sociale media. En mocht de gemeente het initiatief willen gebruiken voor eigen beleidsdoelen, dan zal de gemeentelijke organisatie actief moeten faciliteren om opschaling mogelijk te maken.'

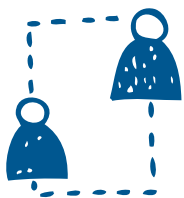
www.tijdvoorsamen.nl

*I-did spoort succesvolle naaisters op
en helpt hen op weg naar betaald werk*

Raad en Daad

De rol van de raad bij maatschappelijk initiatief

Het is een feit dat we steeds meer maatschappelijke initiatieven zien. Ze trekken zich niets aan van instanties. Ze ontstaan gewoon. Vaak moeilijk vindbaar voor raadsleden. Wie bepaalt of ze door iedereen gewenst zijn? Moet je dat weten? Hoe zorg je ervoor dat de initiatieven aansluiten op de grote dilemma's waar de gemeenten zich voor gesteld zien? Wat betekenen deze doe-het-zelvers voor de raad?

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) vroeg Greenwish een ronde te maken langs raadsleden om de behoeften te peilen voor het maken van verbinding met het maatschappelijk initiatief in de gemeente. Hier de eerste resultaten van een reeks inspiratiegesprekken.

Interesse? Mail:
noortwijk@greenwish.nl
jaap.drooglever@minbzk.nl

Een deel zien we niet, is dat erg?

Veel raadsleden zien vooral de initiatieven van de stichtingen en (bewoners)verenigingen die een subsidierelatie hebben met de gemeente. Zij weten de weg naar de raad vaak goed te vinden. Maatschappelijk initiatiefnemers bereiken hun doel liefst zonder de overheid en politiek. 'Maar als ze ons kennelijk niet nodig hebben, dan hoeven we ze toch ook niet te kennen?' Kennen en helpen zijn twee dingen. Maatschappelijke initiatieven houden je de spiegel voor, ze laten zien hoe het anders kan. Ze leren je veel. Je vindt ze op marktplaatsen (zoals IdealeenKompas en Nudge), op Beursvloer.com en op zzp-werkplekken. Je vindt ze ook door vragen te stellen aan netwerkers. Investeer in netwerken. Greenwish kan gemeenteraden helpen met het krijgen van inzicht in welke maatschappelijke initiatieven er in de gemeente zijn.

Maatschappelijk initiatief

Initiatiefnemers willen vaak wat betekenen voor de buurt of voor een ander. Een voorbeeld hiervan is 'Thuis afgehaald', een initiatief om maaltijden te bestellen bij particulieren. Iemand kookt wat extra en verkoopt de rest aan de buurman om de hoek. Het effect is vooral meer sociale samenhang. Deze initiatieven beginnen klein, zonder organisatievorm. Vaak worden het sociale ondernemingen. Ze zijn dwars, innovatief en zitten vooral in het publieke domein.

Maatschappelijke initiatieven en willekeur

Hoe weet je of iedereen zit te wachten op het initiatief? Of straks niet de bezwaren komen? Je hoeft dat aan de voorkant niet allemaal te weten, de samenleving corrigeert veel zelf. Een raadslid kan helpen met het helder krijgen van het draagvlak. En als er belangentegenstellingen blijken te zijn, kunnen raadsleden helpen de tegenstellingen te overbruggen. Een andere vraag is hoe raadsleden ervoor kunnen zorgen dat initiatieven aansluiten bij de dilemma's waar de raad voor staat. Dat kan door als raad te communiceren over de dilemma's - in plaats van over de oplossingen voor die dilemma's. Dan nodig je feitelijk al denkkraft uit.

Wat kunnen raadsleden voor hen betekenen?

Maatschappelijke initiatieven zijn een 'open source R&D-afdeling'. Raadsleden kunnen de gemeente stimuleren zich meer te richten op initiatieven van burgers en samen te werken op basis van gelijkwaardigheid en wederkerigheid. De dilemma's zijn niet het eigendom van de gemeente, maar van ons allemaal. We hebben de creativiteit van iedereen hard nodig.

Als je geïnteresseerd bent in het aanbod van Greenwish en het Ministerie van BZK, dan kun je contact opnemen met Greenwish en vragen naar Raad en Daad.

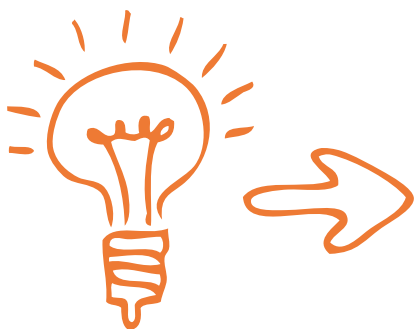
www.greenwish.nl

Maatschappelijke initiatieven van de elite?

Initiatieven van burgers ontstaan in de 'grote middencategorie'. Niet alleen vanuit de elite, ook in de mindere wijken. Veel initiatieven gaan juist over het vergroten van sociale cohesie. Initiatieven uit alle 'lagen' zijn gebaat bij ondersteuning bij de voorbereiding. Maar dan wel op zo'n manier, dat de initiatiefnemer beter in staat wordt gesteld om het zélf te doen.

Formeel burgerinitiatief in Den Haag werkt

‘Nodig mensen uit met ideeën te komen’

Veel inspraaktrajecten verlopen via het college. Het ‘formeel burgerinitiatief’ vormt hierop een uitzondering. Het is een serieus instrument voor de Haagse raad waarmee het direct betrokken is bij initiatieven in de stad. ‘En burgers waarderen het contact met hun raadsleden’, aldus plaatsvervangend griffier Hans Lingen.

●●● ‘Een goed voorbeeld van de kracht van het formeel burgerinitiatief is de wijze waarop een onveilige verkeersoversteek in de Haagse wijk Mariahoeve is aangepakt. De Verkeersdienst en de wethouder onderkenden het probleem en stelden een planning op om de situatie te verbeteren. De uitvoering zou drie jaar later plaatsvinden. Bewoners namen daar geen genoegen mee en dienden een initiatief in. Bij ons vindt de behandeling van initiatieven plaats op locatie, vaak met tientallen bewoners erbij. Zo kunnen de raadsleden de situatie goed beoordelen. In dit geval gaf de raad de bewoners gelijk. De situatie was zo gevaarlijk, dat er direct maatregelen werden genomen.’

Voorstellen

In tegenstelling tot de afnemende populariteit van het instrument (zie kader pagina 46), is het formeel burgerinitiatief een succes in Den Haag. Bewoners zijn goed op de hoogte van de mogelijkheden. De introductie van het formeel burgerinitiatief ging vergezeld van een communicatiecampagne. Lingen: ‘Naast folders en aandacht op onze website hebben we het instrument persoonlijk onder de aandacht gebracht bij wijkorganisaties. Daar ontstaan veel van deze initiatieven.’

Elk jaar behandelt de raad zo’n drie initiatieven, die geheel of gedeeltelijk worden uitgevoerd. Van een nieuw jeugdhonk, een fietsbrug en een sportvoorziening tot fietsenstallingen en verkeersveilige maatregelen. Of een initiatief helemaal of deels wordt overgenomen, hangt af van de strekking van het voorstel. ‘De raad heeft wel eens een voorstel voor gratis openbaar vervoer behandeld, dat qua >

Hans Lingen:

**‘Burgerinitiatief
in Den Haag werkt
goed, omdat er zo
soepel mogelijk mee
wordt omgegaan’**

Griffie adviseert bewoners over hun initiatief

kosten niet realistisch was. Dat wisten de indieners ook. Ze wilden met hun initiatief vooral een debat in de raad organiseren. Uiteindelijk heeft het toch geleid tot een onderzoek naar gratis openbaar vervoer voor speciale doelgroepen, zoals ouderen en gehandicapten.'

Zelfs voorstellen die de raad niet kan behandelen, worden serieus genomen. 'Bewoners van een drukke straat wilden er een dertigkilometerzone van maken. Dat was onmogelijk want het ging om een doorgangsroute voor hulpdiensten. De gemeente heeft in de straat wel borden geplaatst die automobilisten waarschuwen als ze te hard rijden.'

Geen strakke regels

Het formeel burgerinitiatief werkt goed in Den Haag,

omdat er, volgens Lingen, zo soepel mogelijk mee wordt omgegaan. 'Onze verordening beslaat twee A4'tjes. We stellen geen ingewikkelde en hoge eisen aan het burgerinitiatief. Bewoners moeten uit Den Haag komen en minstens veertien jaar oud zijn. Ze hoeven niet zelf in de buurt of wijk te wonen waar het initiatief betrekking op heeft. Voor een initiatief in de buurt zijn minstens 250 handtekeningen nodig, voor een wijk 500 en voor de hele stad 2500. In de praktijk maken we tussen een buurt en een wijk meestal geen onderscheid: de grens is niet makkelijk te trekken. Een initiatief voor een buurt heeft vaak ook effect op een hele wijk. Ook de regels voor het ontvankelijk verklaren van een initiatief zijn summier. De raad neemt geen initiatief in behandeling als de mogelijkheid van bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan. Zo wordt oneigenlijk gebruik van het burgerinitiatief voorkomen. Daarnaast mag het geen onderwerp zijn waarover de raad de afgelopen twee jaar heeft beslist. In de praktijk levert dit geen discussie op. Onder meer omdat de griffie bewoners adviseert over hun initiatief.'

Feiten en cijfers

Het formeel burgerinitiatief verschilt van de maatschappelijke initiatieven die elders in dit tijdschrift worden beschreven. Bij een burgerinitiatief voert de gemeente ideeën van burgers uit. Bij een maatschappelijk initiatief ondersteunt de gemeente de initiatiefnemer bij de realisatie van zijn of haar idee als daar behoefte aan is.

66% van de gemeenten heeft in 2012 een verordening burgerinitiatief. Dat is 5% meer dan in 2010. De populariteit van het instrument neemt echter geleidelijk af. In meer dan de helft van de gemeenten (53%) werd er geen gebruik van gemaakt. In 2010 was dat nog 49%. Gemeenten die het burgerinitiatief afwijzen, voeren als belangrijkste reden aan dat het niet in het beleid van de raad past.

Ondanks dat stijgt het aantal formele burgerinitiatieven op het gebied van jongeren, cultuur en sport. Waarschijnlijk komt dit doordat gemeenten steeds minder mogelijkheden bieden voor burgerparticipatie op dit terrein. In 2010 paste 72% van de gemeenten burgerparticipatie toe voor jongeren, sport en cultuur. Twee jaar later was burgerparticipatie op deze beleidsterreinen nog maar in iets meer dan de helft van de gemeenten mogelijk.

Het lijkt erop dat burgers dit compenseren door met een eigen formeel burgerinitiatief te komen. In 2012 steeg het percentage maatschappelijke initiatieven op het gebied van jongeren, cultuur en sport met 6,7%.

Bron: Staat van het Bestuur, ministerie BZK, 2012

Makkelijk maken

Dit advies is een andere belangrijke succesfactor van het Haagse burgerinitiatief. 'We hebben een aparte mailbox voor vragen. Daarvan wordt goed gebruik gemaakt. Soms adviseren we mensen een andere weg te bewandelen voor hun idee, omdat dat sneller tot resultaat leidt. Zo kunnen burgers bijvoorbeeld gebruikmaken van het spreekuur van de wethouder. Of een afspraak maken bij de gemeentelijke dienst. Ook geven we tips, om te voorkomen dat mensen veel moeite doen en wij het initiatief later moeten afwijzen. Kortom, we willen het onze burgers zo makkelijk mogelijk maken om met ideeën te komen.' ●

www.tijdvoorsamen.nl

Video: Tips van Hans Lingen voor gemeenten die meer willen doen met hun burgerinitiatief.

Documenten: Haagse verordening, voorbeelden van geslaagde burgerinitiatieven.

Henk van der Kuur,
omwonende en initiatiefnemer

Herinrichting Groot Hertoginnelaan

Toen de trambaan uit de Groot Hertoginnelaan verdween, veranderde deze historische laan in een 'racebaan'. Aanleiding voor een groep burgers om een initiatief in te dienen voor herinrichting. De maatregelen bestonden onder meer uit het terugbrengen van het aantal rijbanen van vier naar twee, veilige fietspaden en stoepen. Henk van der Kuur: 'We doken het internet op om te kijken wat er speelde en ontdekten dat de gemeente ook plannen had met de laan. Via het burgerinitiatief konden we daar goed op aanhaken. We wisten aanvankelijk niet hoeveel handtekeningen we moesten verzamelen. Ging het om een buurt of een wijk? De griffie ging hier soepel mee om. Uiteindelijk waren 250 handtekeningen genoeg. De griffie heeft ons goed geholpen tijdens de procedure. Zo kregen we de mailadressen van raadsleden, zodat we ze konden aanschrijven om te vertellen wat we wilden doen. Ook het bezoek van een aantal raadsleden op locatie hebben we als plezierig ervaren. Daarna zijn wij uitgenodigd om ons verhaal te doen op het stadhuis. Eén raadslid hield ons daarna voortdurend op de hoogte van de procedure. Ook was er al vóór de behandeling van het burgerinitiatief goed contact met de projectleider van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling. Het initiatief is eind 2009 gestart. Op 22 april 2010 is het burgerinitiatief procedureel akkoord bevonden, waarna de gemeenteraad op 14 oktober 2010 unaniem heeft ingestemd met het plan.'

In juli 2012 is vervolgens definitief besloten het plan uit te voeren nadat ook het budget gedekt was. Terugkijkend zijn we erg tevreden over het formeel burgerinitiatief. Wij hebben het als een goed democratisch instrument ervaren.

Meer informatie: www.groothertoginnelaan.nl

De Groot Hertoginnelaan
vroeger (onder), nu (midden)
en straks (boven), als het
burgerinitiatief is uitgevoerd

OPEN SPENDING

IN EEN ABSTRACTE SYSTEEMWERELD (MACRO)

Open spending?

Open spending of budgetmonitoring is een manier om de abstracte getallen van de gemeentebegroting te vertalen naar herkenbare cijfers op wijk- en buurtniveau. Burgers kunnen zo mee *doen* met de gemeente. De raad kan deze denkkraft van burgers inzetten voor zijn controlerende rol. Meer informatie: www.budgetmonitoring.nl en elders in dit blad.

Hoezo
OPEN spending?
Ik begrijp hier
niets van...

€ 103,439

Wonen

187,081

astgoed

€ 747,869

Ruimtelijke ordening

€ 197,529

Heel maken v/d stad

€ 289,473

Leer- en
schoolprestaties

59,090

Dit zegt me niets:
alleen maar
abstracte getallen!

€ 165,939

Openbaar vervoer

€ 212,809

Sport & Recreatie

sparticipatie

€ 165,939

Maatschappelijke
participatie

Waar gaat
dit over?

€ 312,968

Bestuurlijke
samenwerking

€ 385,020

OPEN SPENDING IN EEN CONCRETE LEEFWERELD (MICRO)

Er moet bezuinigd worden. Die bestrating kan heus nog wel een paar jaar mee. Niet doen dus.

Bestrating Stationsstraat

€ 10.000

De Stationsstraat kan veiliger. Ik bel de gemeente met mijn idee.

Ik kan wel taalles geven in mijn vrije tijd.

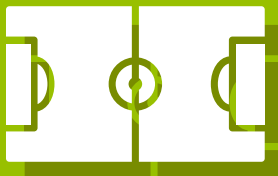

Bijdrage achterstandsleerlingen St. Josephschool

€ 12.000

Dat kan ik goedkoper!

Beheer Sportpark de Waterjuffer

€ 40.000

Mijn zoon kan hierdoor wel naar voetbal

In dialoog over de buurtbegroting

Budgetmonitoring in de Amsterdamse Indische Buurt

Hoeveel geld wordt in mijn wijk uitgegeven aan groenvoorzieningen, schoolgebouwen en veiligheid? Ben ik het met de verdeling en de hoogte van deze financiële middelen eens? En zo nee: kan ik daar dan iets aan doen? De Indische Buurt in Amsterdam Oost houdt zich sinds enkele jaren met deze vragen bezig. In 2012 vond er een experiment plaats met open spending en budgetmonitoring. De buurtbegroting moest transparanter en bewoners kregen inspraak.

●●● Het concept budgetmonitoring is afkomstig uit Brazilië, vertelt Marjan Delzenne, medeoprichter van het Centrum voor Budgetmonitoring en Burgerparticipatie (CBB). 'Het is onderdeel van open spending, ofwel het transparant maken van overheidsuitgaven. Budgetmonitoring gaat nog iets verder: burgers hebben dan niet alleen inzicht in de financiële gegevens van hun gemeente of wijk, maar gaan ook de dialoog aan om eventueel aanpassingen te kunnen doen. Het concept is in Nederland terechtgekomen via E-motive, een onderdeel van Oxfam Novib dat het CBB

en het Braziliaanse INESC met elkaar in contact heeft gebracht om kennis uit te wisselen.'

Nieuwe overzichten

Delzenne's CBB was nauw betrokken bij het monitoringproject in de Amsterdamse Indische Buurt en werkte daarvoor samen met ambtenaren, politici en bestuurders van het stadsdeel Oost. De eerste stap was het lokaliseren van de buurtbudgetten. Daarna volgde het in kaart brengen ervan. Jeroen van Spijk, wethouder Financiën van het stadsdeel: 'De gedachte die in de Indische Buurt leefde, leefde in heel Amsterdam Oost. De budgetten moesten concreter, zichtbaarder en overzichtelijker. Eerst op papier en sinds vorig jaar ook in kaartvorm online.' (<http://buurtbegroting.amsterdam.nl/oost/>)

**'Bewoners weten nu
meer van de financiën
dan de raadsleden zelf!'**

Tijdens een buurtplatform bespreken bewoners de buurtbegroting met stadsdeelwethouder Van Spijk (+tweede van links op rechterfoto)

Aan de hand van de nieuwe overzichten kunnen burgers nu hun buurtbudgetten controleren. Het CBB organiseerde trainingen om hen te leren hoe dat werkt. Tijdens zogeheten 'buurtplatforms' kunnen bewoners hun zegje doen over de begroting van hun buurt. Van Spijk woont de bijeenkomsten zelf ook bij. 'De energie van bewoners is prachtig. Zij weten wat er speelt in hun buurt, vaak beter dan wij. De lokale input die we van hen kregen, gaf ons inzicht in wat ergens echt nodig is. En sommige dingen kunnen bewoners of ondernemers nu eenmaal goedkoper dan wij.'

Sturing voor de raad

Delzenne geeft een voorbeeld. 'Veel burgers willen graag het heft in eigen handen nemen. Zo runnen bewonersgroepen een aantal buurthuizen in de Indische Buurt. Door hen te betrekken, wordt dat buurthuis ineens een stuk goedkoper.' Van Spijk: 'Het is een win-winsituatie.'

De resultaten van de buurtplatforms worden in de raad besproken. Dankzij de grafische weergave op buurtniveau kwam bijvoorbeeld aan het licht dat in drie dorpen van de Watergraafsemeer grote sociale problemen speelden. De raad heeft toen extra geld beschikbaar gesteld voor dat specifieke deel van de wijk. Van Spijk: 'Gedetailleerde informatie geeft veel sturing, ook voor de raad.' Hij lacht: 'Ik hoorde laatst een raadslid zeggen dat de bewoners inmiddels meer van de financiën weten dan zichzelf!' ●

Open State Foundation

Lex Slaghuis helpt overheden vanuit de Open State Foundation hun financiële gegevens te ontsluiten.

Wat? 'De Open State Foundation is ontstaan uit een fusie tussen Het Nieuwe Stemmen (online politieke participatie) en Hack de Overheid (lobby voor open data). Ons doel is een internetdatabase van overheidsfinanciën op te bouwen die voor iedereen toegankelijk is.'

Waarom? 'Omdat iedere burger inzicht zou moeten hebben in de financiële gegevens die voor hem relevant zijn. We willen dat ze dit soort gegevens zowel op één centrale plek moeten kunnen afnemen als op de websites van verschillende gemeenten.'

Wie? 'Niet iedere burger is primair geïnteresseerd in financiële informatie. Wij hameren daarom op het belang van de context waarin de informatie wordt aangeboden. Als op Nu.nl een artikel verschijnt over WOZ-waarden in een bepaalde gemeente, moeten burgers in een muisklik inzicht kunnen krijgen in de samenhangende open data van die gemeente.'

Pieter Winsemius:

**‘In contacten
tussen burgers en
overheid is het
zaak om aan te
sluiten bij elkaars
belevingswereld’**

Interview Pieter Winsemius

Vertrouw op verbinders

Steeds meer mensen willen en kunnen zelf maatschappelijke activiteiten verrichten, alleen daar moet je de ruimte voor geven. Dat is de kernboodschap van oud-minister Pieter Winsemius. En de raad vervult een cruciale rol in het vergroten van dat vertrouwen, zo betoogt Winsemius. Een vraaggesprek.

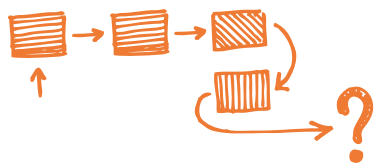
●●● De Haagse kaasstolp kent Winsemius als geen ander. Twee keer was hij namens de VVD minister van VROM. Eerst in het eerste kabinet-Lubbers, later in 2006 tijdelijk als opvolger van de afgetreden minister Sybilla Dekker in het derde kabinet-Balkenende. Tegelijkertijd was hij ook een vreemde eend in de bijt: als McKinsey-adviseur bracht hij ook kennis uit het bedrijfsleven in. Later was hij voorzitter van de Vereniging Natuurmonumenten. Tussen 2002 en 2013 was hij lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. En werkte hij mee aan het onderzoek 'Vertrouwen in burgers', waarin succesvolle maatschappelijke activiteiten van inwoners van Nederland over het voetlicht zijn gebracht. Alle reden om hem te bevragen op de rol van raad, burger en de veranderende samenleving.

Wat is nu het grote verschil met vroeger?

Misschien wel het feit dat er naast de representatieve democratie een nieuwe vorm van democratie is aan het ontstaan. Waarin burgers langzaam activiteiten van de lokale overheid overnemen of naar zich toetrekken. Prachtig! Ted van de Wijdeven muntte deze nieuwe vorm van maatschappelijk activisme als 'doe-democratie'. De doe-democratie is een aanvulling op de representatieve democratie. Het vervangt haar overigens geenszins. Burgers creëren nieuwe vormen van betrokkenheid bij hun overheid, bij hun samenleving door zaken zelf op te pakken. Maar ze >

Pieter Winsemius:

‘Om succesvolle initiatieven om te vormen tot een vitaal netwerk is het zaak om de weg te weten binnen het gemeentelijk apparaat’

weten ook: uiteindelijk beslist de politiek. Lees: de Tweede Kamer, Provinciale Staten, gemeenteraad. Maar wil de doe-democratie slagen, dan is het zaak dat het repertoire van de overheid verandert.

Interessant. Wat moet er dan veranderen? En is die doe-democratie er ook wel echt?

Natuurlijk! En, voor wat het waard is, de doe-democratie is geen modeverschijnsel van de laatste jaren. De doe-democratie vloeit voort uit de klassieke burgerparticipatie. Waarin overigens naarstigheid naar nieuwe wegen wordt gezocht. Op de klassieke vormen van burgerparticipatie, zoals het wijkoverleg, zit wel wat sleet. Het tweede terrein, waarop we de doe-democratie gestalte zien krijgen, is op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid in de zorgsector. Dan kun je bijvoorbeeld denken aan klassieke voorbeelden van mantelzorg in het kader van de Wmo. Het derde terrein waarop de burger steeds meer vermag, is het maatschappelijke initiatief, waarbij burgers samen een activiteit bundelen.

En ook dat is natuurlijk niet nieuw. De overheid is dat, tot op zekere hoogte moet ik zeggen, wel gewend: veel sportverenigingen zijn natuurlijk op een dergelijke manier ontstaan. Spannender wordt het echter als burgers activiteiten willen ontplooien die wat haaks staan op eigen overheidsbeleid. Dan ontstaat er bij de raad en het college vaak een kramp: ‘Dat is toch iets waar wij voor zijn verkozen? Daar gaan wij toch over?’ En het is juist zaak om niet in de kramp te schieten, maar ruimte te bieden en te laten als raad. Daar zorg voor dragen, dat is een van de zaken waarbij de raad richting college een zeer belangrijke rol heeft.

Hoe raakt de overheid dan uit deze kramp? Je zou toch zeggen dat de overheid in tijden van economische schaarste en bezuinigingen blij moet zijn met initiatief uit de samenleving.

Die blijdschap is er natuurlijk ook wel. Maar zoals we ook net al constateerden: vooral als het om initiatieven gaat, die passen in het ‘eigen’ beleid. Maar

WRR-raadslid Pieter Winsemius overhandigde op 22 mei 2012 het eerste exemplaar van het rapport 'Vertrouwen in burgers' aan toenmalig demissionair minister-president Rutte.

ook als het om 'niet-passende' initiatieven gaat, is het is niet allemaal meer kommer en kwel. De overheid weet dat ze belangen nastreeft die haar eigen 'rekstok' overstijgen. Denk bijvoorbeeld aan het vitaal houden van het platteland, of het up-to-date houden van een sterke sociale infrastructuur. Daarvan kunnen we vaststellen dat de lokale overheid onvoldoende middelen tot haar beschikking heeft om 'alles' zelf te regelen. Dus het besef is er wel.

Om definitief uit de kramp te raken, moeten een paar zaken gaan inzinken. Allereerst: het besef dat de ene burger de andere niet is. Dat lijkt vanzelfsprekend, maar de overheid (en dus ook een raads-lid) heeft daar moeite mee. Dat lijkt immers haaks

op het gelijkheidbeginsel te staan, maar vanuit de samenleving bekeken is het logisch. Als je bijvoorbeeld over de kwaliteit van de kinderopvang in gesprek gaat, dan heb ik daar als 71-jarige toch wat minder betrokkenheid en misschien ook wel wat minder kennis van. Rond dat thema moet je dus met mijn dochter in gesprek. In dit voorbeeld is dit uiteraard zeer vanzelfsprekend.

Tegelijkertijd verwacht de overheid echter als het – bijvoorbeeld – om complexe beleidsdiscussies gaat, dat 'iedere' burger daaraan zou moeten kunnen meedoen. En dan ontstaat er teleurstelling als dat maar mondjesmaat gebeurt. Dat is natuurlijk helemaal niet raar, want zoals we net al constateerden: >

de ene burger is de andere niet! Met andere woorden: in contacten tussen burgers en overheid is het zaak om aan te sluiten bij elkaars belevingswereld.

Deze analyse valt -uiteraard- ook te lezen in het WRR-rapport 'Vertrouwen in burgers'. Blijkbaar is 'er alleen over lezen' niet genoeg. Wat zou helpen om dit besef breder binnen de overheid te laten landen?

Nee, alleen er over lezen is niet genoeg. Je moet het natuurlijk als overheid zelf ervaren. Daarvoor is er meer dan genoeg gelegenheid: in de samenleving vormen zich rond ieder denkbaar thema wel netwerken of netwerkjes, met trekkers en verbinders. De trekkers, dat zijn de mensen die in de spotlight staan. Verbinders daarentegen, zijn echter veel minder zichtbaar. Terwijl ze essentieel zijn om netwerkjes succesvol te laten opereren.

Want, overheden zijn niet altijd even 'bereikbaar'. Dus het wordt: De directe dienstverlening aan de burger is meestal prima op orde. Lastiger wordt het als om eigen initiatieven uit de samenleving gaat,

dan is 'de' overheid toch wel wat anoniem. Wie moet je benaderen? Met wie moet je in gesprek? Dan komen de verbinders om de hoek kijken. Verbinders zijn mensen die zich voorbij deze vraag weten te worstelen en op zoek gaan naar contacten met andere groepen maar ook met de overheid, net zo lang tot ze iemand hebben gevonden. Een uitermate belangrijke rol! Want als ze er niet zijn, dan keert zo'n netwerk zich naar binnen, met - soms - alle gevolgen van dien. Denk bijvoorbeeld aan de harde kern van ADO of Ajax in de jaren tachtig.

Waar zie je nu dergelijke netwerken ontstaan?

In buurten zijn er meestal wel vitale netwerken. Tegelijkertijd is het zaak om die netwerken ook met 'buiten' te verbinden. Van oudsher was dat de functie van de goede wijkmanagers, welzijnswerkers of de huismeesters van de corporatie. Maar ook van de buurtagent en de directeur van de basisschool. Maar die hebben feitelijk altijd een andere functie dan 'verbinden'; dat staat namelijk niet in hun taak-

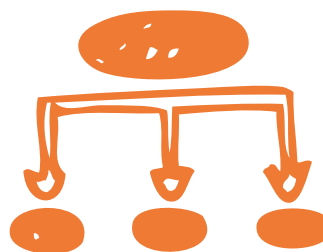
Pieter Winsemius:

‘De raad moet optreden als verbinder, als “scout” van maatschappelijk talent en als onderdeel van allerlei maatschappelijke netwerken’

omschrijving. Binnen een overheid die bezuinigt, staan dergelijke functies onder druk. En ook op dit vlak begint dus de rol van de raad nog belangrijker te worden: als verbinder, als ‘scout’ van maatschappelijk talent en als onderdeel van allerlei maatschappelijke netwerken. Want, om succesvolle initiatieven om te vormen tot een vitaal, levensbestendig netwerk is het zaak om ‘de weg te weten’ binnen het gemeentelijk apparaat.

Wegbereiders zijn, verbindingen tot stand brengen, dat is de taak van een raad in de doe-democratie. En dat uiteindelijk toetsen in de representatieve democratie. Zijn we er dan?

Bijna. Er is nog een belangrijk punt te maken: gemeenteraden moeten gaan beseffen dat veel zaken voor burgers niet-politiek zijn. Als je bijvoorbeeld naar de Wmo kijkt, dan zijn de kaders zeer politiek, maar is de uitvoering (mantelzorg) nu juist apolitiek. In dat spanningsveld opereert een gemeenteraad. Pas als iets fout gaat, dan wordt het weer politiek. Tegelijkertijd kan je als gemeenteraad ook ‘eigen’ plannen geschikt maken om met burgers te co-creëren. In Hoogvliet (Rotterdam) is dat bijvoorbeeld gelukt rond de renovatie van een grote wijk: daar zijn drie gelijkwaardige plannen door de raad vast-

gesteld, waarna burgers binnen deze kaders naar een plan toe mochten werken. Op die manier wordt het ook het plan van ‘de’ burgers. Zo’n manier van werken werkt natuurlijk ook prima in een buurt: als je meer groen wil, dan is het helder dat je op andere zaken zult moeten inleveren.

Het gaat dus wel goed komen met de doe-democratie?

Ja. Ik zie inmiddels talloze plekken waar de cultuuromslag in gang is gezet, waar niet wordt gedacht vanuit procedures en protocollen, maar vanuit mensen. Er is hoop. En de raad heeft hierbij een belangrijke rol: als er één gremium is dat in staat is om trekkers en verbinders in de samenleving op hun beurt te verbinden met bestuur en organisatie, dan is het de raad. ●

Column Marije van den Berg

Lokaal initiatief zoekt ruime trechter

Marije van den Berg

helpt vernieuwende besissers in de publieke sector trefzekere stappen te zetten in de netwerksamenleving. Ze traint ambtenaren in overheidsparticipatie als werkwijze. Van 2002 tot 2010 was ze gemeenteraadslid. In haar vrije tijd is ze bestuurslid bij Stadslab Leiden, het netwerk van Leidenaars die hun stad mooier willen maken. Ook is ze actief voor Kracht in Nederland, het platform dat lokale initiatiefnemers verbindt. Ze neemt deel aan de conferenties 'Gemeenteraad van de toekomst' en hoort graag reacties op deze column via marije@whiteboxing.nl of @marije. (<https://twitter.com/marije>)

De trechter waardoor de overheid initiatief uit de samenleving perst, is zo krap dat veel goede initiatieven er niet, of niet zonder kleerscheuren, doorheen komen. Dat voorkomen, is dé opgave voor de nieuwe gemeenteraad. Bij overheidsparticipatie is dat omgedraaid: maak ruimte voor mensen met goede initiatieven en ondersteun hen met uitdagend beleid.

Helaas worstelen veel lokale initiatiefnemers met hun gemeenteraden. Want het is een krappe trechter van de overheid waar initiatieven in worden gezogen wanneer zij zich op 'het territorium van de overheid' begeven. Soms is die trechter procedureel: 'In deze fase van het proces is geen participatie voorzien.' Soms beleidsmatig: dodelijke professionaliseringsvereisten of afknijpende risicoanalyses. Dan weer is de trechter griezelig institutioneel: 'Voor burgersnabje zaken hebben wij een wijkraad ingesteld.' Of een vorm van gepolitiseerde uitvoering: 'Wij zijn tegen eenrichtingsverkeer in deze wijk'. Of de wereld op zijn kop: 'Dit is openbare ruimte en dus niet van de mensen in deze straat.'

Lekker toch

Zelden is de trechter politiek. Gemotiveerd door 'beginselen'. Die trechter mág krap zijn. Beginselen mogen lekker knellen, daar zijn ze voor. Weeg initiatieven die het territorium van de gemeenteraad binnendringen vooral af tegen politieke beginselen. Ga in gesprek over je uitgangspunten en kijk in hoeverre initiatieven daarmee in overeenstemming zijn. Je zult versteld staan van de uitkomsten...

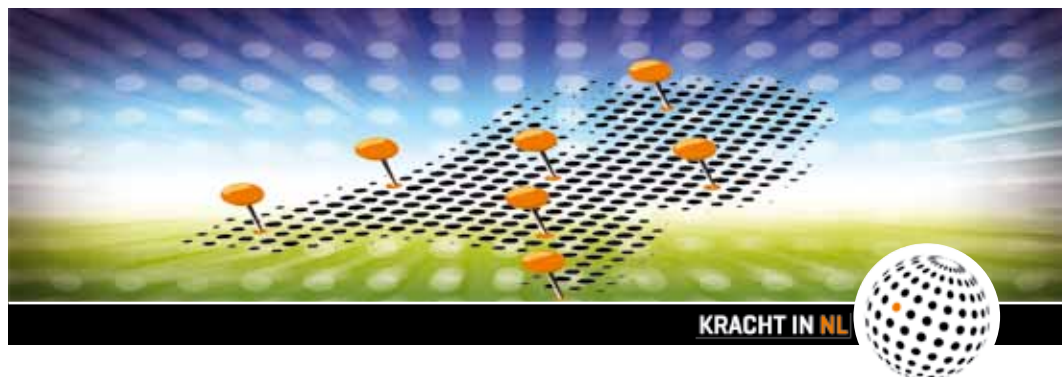
Ik roep jullie op: zoek en vind de kracht in de samenleving en maak daar ruimte voor. Leuke ambtenaren die al aangehaakt zijn, worstelen trouwens mee met de initiatiefnemers. Vraag ook hun om advies! Zij weten echt meer dan jullie! (Dat laatste mag ik natuurlijk niet zeggen. Ik doe het lekker toch.)

Toch iets

Ga te rade bij initiatiefnemers in je lokale gemeenschap: welke kaders of beleid of middelen (niet alleen financieel) hebben zij nodig van de gemeente om te floreren? Je krijgt antwoorden als: Ondersteuning van een leuke groenambtenaar. Wat startkapitaal. Een printer. Een vergaderruimte. Een meedenker bij 'vergunningen'. En je zult merken dat het antwoord soms is: eigenlijk niets. Het antwoord van de gemeenteraad is echter vaak: toch iets.

Gelukkig zien veel lokale initiatiefnemers kans om zich überhaupt niet de trechter in te laten zuigen en gaan ze hun gang. En dat is belangrijk, want in de energieke samenleving gaan we verspilling tegen van talent, van oprechte zorg voor elkaar en van intrinsieke motivatie voor de publieke zaak. De nieuwe gemeenteraad voorkomt die verspilling.

Succesvolle lokale initiatiefnemers doen in het klein wat ze in het groot willen bereiken. Leef naar Gandhi: 'Be the change you want to see in the world'. Dat 'voorspellende Droste-effect' zou ik ook graag willen terugzien bij nieuwe gemeenteraden. Ga op zoek naar burgers die iets willen en maak daar ruimte voor. In het klein: in je raadsagenda. In het groot: in je gemeente. ●

Kracht in NL en The Optimist versterken elkaar

Bestaande uit een:

- jaarabonnement op The Optimist (normaal € 72,50)
- jaarlidmaatschap van Kracht in NL (normaal € 75,-)
- boek "Zo had ik het nog niet gezien":
de beste ideeën uit 18 jaar Ode (normaal € 9,95)

Een prachtig cadeau voor uzelf of om weg te geven

Neem nu het
**'slim-combineren
abonnement'**
voor slechts
€ 99,-

Stuur een mail naar info@krachtinnl.nl om je aan te melden voor het Slim-combineren-abonnement.

The Optimist is het opinietijdschrift over mensen en ideeën die de wereld veranderen. Kracht in Nederland is een tijdschrift over maatschappelijke en sociaal-economische innovatie. Samen zorgen zij voor meer zichtbaarheid van een nieuwe samenleving en economie.

Een samenleving van kritische Nederlanders met verrassende oplossingen en initiatieven. Die met elkaar een eigentijdse "topsector" creëren en een stimulans zijn voor een veerkrachtig en welvarend Nederland. Wie lid wordt van Kracht in NL krijgt kennis, ervaring, netwerk, inspiratie en partnerschappen en korting op alle Kracht in NL-activiteiten.

Naast persoonlijke lidmaatschappen zijn er ook 'maatschappelijk aandelen' voor partners uit bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke organisaties.

KRACHT IN NL

Dit tweede tijdschrift uit de serie over de veranderende relatie tussen samenleving en overheid gaat over de rol van de raad in de 'doe-democratie' waarin de maatschappij verandert. Lokale bewonersinitiatieven zijn in opmars en de behoefte om in kleinschalige groepen samen te werken wordt almaar groter. Daardoor groeit de rol van de lokale politiek en worden raadsleden voor een uitdaging gesteld. Ze moeten op de hoogte zijn van initiatieven in hun gemeente, hier ruimte voor creëren en ze waar nodig faciliteren.

Lees meer en reageer op www.tijdvoorsamen.nl

